

HÁSKÓLI ÍSLANDS

Hugvísindasvið

Istik

***Þýðing á eistnesku á hluta af Afleggjaranum
eftir Auði Övu Ólafsdóttur***

Ritgerð til BA-prófs í íslensku sem öðru máli

Kristi Štrik

Maí 2015

Háskóli Íslands
Hugvísindasvið
Íslenska sem annað mál

Istik

*Pýðing á eistnesku á hluta af Afleggjaranum
eftir Auði Övu Ólafsdóttur*

Ritgerð til BA prófs í íslensku sem öðru máli

Kristi Štrik
Kt.: 271184-4259

Leiðbeinandi: Þóra Björk Hjartardóttir
Maí 2015

Útdráttur

Þessi BA ritgerð er þýðing á skáldsögunni *Afleggjaranum* eftir Auði Övu Ólafsdóttur. Þýddir eru kaflar fjögur til tólf, úr íslensku yfir á eistnesku. Ritgerðinni er skipt í tvennt, fyrri hluti er inngangur að þýðingunni sem einbeitir sér að þýðingarerfiðleikum og lausnum á þeim, seinni hluti er þýðingin sjálf.

Höfundur ritgerðarinnar finnst skáldsagan algjör meistaraverk og hefur mikinn áhuga á að prófa að koma þessari margverðlaunaðri fallegu bók til eistneskra lesenda á næstunni. Að byrja þessa aðgerð í BA ritgerðinni er gott tækifæri og góð leið til þess að komast af stað.

Ég vil sérstaklega þakka leiðbeinanda mínum, Þóru Björk Hjartardóttur, fyrir góða leiðsögn og nákvæmar útskýringar á orðasamböndum og blæbrigðum orða.

Efnisyfirlit

1. Inngangur.....	1
1.1 Um höfundinn	1
1.2 Um bókina.....	1
1.3 Stíll skáldsögunnar.....	2
2. Aðferð og þýðingarferlið	3
2.1 Aðferð	3
2.2 Þýðingarferlið	4
3. Þýðingarvandamálín og lausnir	6
3.1 Inngangur	6
3.2 Málkerfisbundin þýðingarvandamál	6
3.2.1 Langar setningar og orðaröð	6
3.2.2 Hættir og horf	9
3.2.3 Innskot og úrfellingar	11
3.3 Orðfræðileg þýðingarvandamál	14
3.3.1 Þýðing milli orðaflokka.....	14
3.3.2 Þýðing sagna	16
3.3.3 Þýðing lýsingarorða og atviksorða.....	18
3.3.4 Myndmál, orðatiltæki og orðasambönd	19
3.4 Menningarleg þýðingarvandamál	19
3.4.1 Séríslensk náttúra og þýðing á náttúruorðum	19
3.4.2 Tilvísanir í íslenska menningu	20
3.5 Samantekt.....	22
Lokaorð.....	23
Heimildaskrá.....	24
Þýðingin.....	25

1. Inngangur

Þessi BA ritgerð er þýðing skáldsögunnar *Afleggjarinn* eftir Auði Övu Ólafsdóttir og inngangur að þýðingunni á eistnesku. Í innganginum að þýðingunni er fjallað um hvernig þýðandinn hefur nálgast efnið, hvaða þýðingafræðikenningar eru notaðar og einnig eru greind helstu vandamál sem komu upp á í ferlinu og hvernig þýðandinn hefur leyst þau.

Í þessum kafla verður fjallað um rithöfundinn, skáldsöguna og stíl hennar. Í 2. kafla verða kynntar nánar þær þýðingafræðikenningar sem hafa verið notaðar. 3. kafla er greinagerð um þýðingarvandamál en í þýðingarferlinu komu upp málkerfisbundin, orðfræðileg og menningarleg vandamál. Síðasta hluti ritgerðarinnar er þýðingin sjálf.

1.1 Um höfundinn

Auður Ava Ólafsdóttir (f. 1958) er rithöfundur og listfræðingur. Fyrst og fremst hefur hún gefið út skáldsögur, en líka eina ljóðabók og auk þess skrifað nokkur leikrit.¹ Aðalviðfangsefni í skáldsögunum hennar, og *Afleggjarinn* er hér engin undantekning, eru ást og mannleg samskipti, það síðasta sérstaklega í fjölskylduböndum. Einnig hefur trú mikilvægt hlutverk í sögunum hennar en rithöfundur sjálf er kaþólsk og í sögunum, meðal annars í *Afleggjaranum*, má finna ýmis tákni úr kristinni trú og Biblíunni. Bókmenntaverk hennar hafa verið þýdd á ólík tungumál, þau hafa fengið verðlaun bæði á Íslandi og erlendis og líka verið tilnefnd til ýmissa verðlauna og fyrir *Afleggjarinn* hefur rithöfundurinn fengið flest verðlaun.² *Afleggjarinn* er örugglega þess vegna þekktasta skáldsagan hennar, og hefur bókinni verið sögð vera ein fyrir ein „af sterkustu skáldsögum ársins 2007“³.

1.2 Um bókina

Afleggjarinn er grípandi skáldsaga, sem að mati Björn Þór Vilhjálmssonar „býður upp á frjósama spennu milli hins trúarlega og hins veraldlega“⁴. Í skáldsögunni eru

---

¹ Þjóðleikhúsið

² Bókmenntir.is 2011

³ Miðstöð íslenskra bókmennta

⁴ Björn Þór Vilhjálmsson 2008:107

brugðið upp svipmyndum úr lífi ungs karlmanns sem er að flytja að heiman að vinna í þekktum rósagarði í útlöndum. Hann tekur með sér þrjá rósaaflleggjara. Í sögunni kemur ekki beinlínis fram til hvaða lands aðalpersónan flytur en með ýmsum ábendingum í textanum geta lesendur giskað á það.

Á sama tíma þegar sagt er frá ferð hans til útlanda og nýrri reynslu eru líka atvik úr fortíð hans vafin inn í söguna á listrænan hátt, minningar sem skipta máli koma aftur og aftur í huga aðalpersónunnar og vekja alls kyns hugsanir hjá honum um lífið og tilveruna og jafnvel ýmislegt annað. Af þeim ástæðum er bókin að vissu leyti afar heimspekilegur lestur. Líf aðalpersónunnar má teljast vera nokkuð óvenjulegt – hann á þroskaheftan tvíburabróður, tæplega 80 ára gamlan föður og dóttur eftir skyndikynni. Mamma hans hafði dáið í bílslysi tveimur árum fyrir og þess vegna hefur dauðinn mjög mikilvægt hlutverk í bókinni, fyrir frásögn og skilning sögunnar. Auk þess skipta líka máli matreiðsla, plöntur, mannlíkami og (íslenska) náttúra.

Textinn er fullur af táknum af ólíku tagi og þessi tákn eru oft falin í textanum á svo snjallan hátt að það er ekki alltaf hægt að taka eftir öllum þeim í fyrsta lestri. Finna má margar tilvísanir í Biblíuna annað hvort beint eða óbeint með þessum táknum.

1.3 Stíll skáldsögunnar

Stíllinn *Afleggjarans* er almennt einkennilegur, langar setningar með aðal- og aukasetningum, óvenjuleg notkun orða í óvenjulegu samhengi, með tilvísunum til íslenskrar menningar. Allt þetta og jafnvel margvísleg táknið gera bókina mjög áhugaverða skáldsögu og skemmtilegan lestur. Myndmál, orðatiltæki og orðasambönd koma oft fyrir í textanum. Nákvæmlega sömu atriði gera þennan texta erfiðan að þýða en á sama tíma er þetta spennandi viðfangsefni til rannsóknar.

Auður Ava Ólafsdóttir hefur sjálf sagt um bókina og stíl hennar:

Það er ekki allt rökrænt í sálarlífi mannsins. Þess vegna er bókin full af dálítið ólíkindalegum mannlegum samskiptum, það eru margar u-beygjur í þessari bók, efnislegar, sálrænar og þær endurspeglast líka í stílnum.⁵

---

⁵Einar Falur Ingólfsson 2007

2. Aðferð og þýðingarferlið

2.1 Aðferð

Í þýðingu *Afleggjarans* notar þýðandinn kenningu Eugene Nida sem heitir á íslensku *áhrifajafngildi*⁶ (e. *dynamic equivalence*). Eins og Nida segir, er hlutverk þýðanda að stefna á það að koma textanum til skila eins eðlilega og hægt er í markmálinu. Til þess að lesendur, í sínum aðstæðum og menningu, skilji textann og alla þætti hans, boðskap og stíl, eru minni háttar breytingar leyfðar í þýðingu⁷. Auk kenningu Nida eru líka kenningar Katharinu Reiss notaðar en þær styða hugmyndir Nida að mestu leyti.

Reiss talar um að það sé mikilvægt að greina textategund (e. *text-type*), textaafbrigði (e. *text-variety*) og sérstöðu textans jafnvel og hlutverk textans í frummáli og þá hefur þýðandi mikilvægasta verkfærið í höndunum að nálgast textann.⁸ Nida talar um þrjá þætti sem þýðandi þarf að hafa í huga í þýðingarferlinu: eðli skilaboða, markmið höfundar og gegnum það markmið þýðanda; og ekki síst hóp lesenda. Hópur lesenda í þessu tilviki er aðallega áhugafólk um fagurbókmenntir (og/eða um Ísland), væntanlega fullorðnir⁹. Fyrir þennan hóp er Ísland land langt í burtu og allt öðruvísi sérstaklega hvað varðar landslag og náttúru, en í skáldsögunni er því mikið lýst. Í þessari ritgerð er einn undirkafla tileinkaður séríslenskri náttúru og náttúruorðum og hvernig tókst að þýða þau.

Reiss skiptir textategundum í þrennt:

1. upplýsandi texti (e. *informative*) – innihald textans er mikilvægast;
2. tjáningartexti (e. *expressive*) – listrænt gildi textans er mikilvægast;
3. virkjandi texti (e. *operative*) – textinn hefur sannfærandi hlutverk.

Skáldsagan, sem dæmigert fagurbókmenntaverk, tilheyrir í tjáningarríkri textategund og þýðingin á líka þá að þjóna sömu listrænum tilgangi.

Í næsta skrefi leggur Reiss áherslu á að þýðandi vanmeti ekki textaafbrigði – uppbygging og ritunarhefðir eru ólík í ólíkum tungumálum – og Reiss varar við að siðvenjur frummáls færast ekki yfir með þýðingu á markmálið.¹⁰ Nida segir það sama: þýðingin á að vera frjáls úr sínu upprunalega samhengi. Hér eru bæði Nida og Reiss á

---

⁶ Ástráður Eysteinnsson 1996:91

⁷ Nida 2004:155–156

⁸ Reiss 2004:169–174

⁹ Nida 2004:154–155

¹⁰ Reiss 2004:170-175

þeirri skoðun að það þarf að taka tillit til greinar munar milli frumtextans og markttextans og aðlagatextann þannig að hann verði eðlilegur í markmálinu.¹¹

Þriðja og síðasta mikilvæga skref hjá Reiss er skilgreining á stílnum, þ.e. að þýðandi þarf að hafa í huga alla þætti textans, minnstu einingar (t.d. orð) sem stærri (t.d. kafla) og auk þess uppbyggingu. Kjarni viðkomandi texta er einmitt stíll, eins og oftast í fagurbókmenntum. Um endursköpun stíls í markmálinu verður einnig fjallað um meira í þriðja kafla með vísun í ólík dæmi. Reiss telur þess háttar greinagerð sérstaklega mikilvæga þar sem þýðandi stýrist af textategund (í þessu tilviki tjáningartexta) og textaafbrigði og þess vegna þarf hann að koma listrænu eðli textans í markmálinu til skila í þýðingunni¹².

Nida telur þýðinguna vel heppnaða ef hún mættir þessum skilyrðum: Hún á að vera skiljanleg og boðskapur frumtextans komi fram í þýðingunni. Tjáning sé ennfremur eðlileg og skapa líkar viðtökur í markmálinu eins og í frummálinu.¹³ Í því sem fram hefur komið í þessum kafla um þessar tvær þýðingafræðikenningar má segja að þær passi býsna vel í það samhengi sem bókin er skrifuð og þýdd yfir á, þær styðja markmið þýðingarinnar og gefa góðar vísbendingar um hvernig er best að nálgast þessi markmið.

2.2 Þýðingarferlið

Í þýðingarferlinu notaði þýðandinn mörg ólík gögn. Því miður eru ekki til neinar orðabækur frá íslensku á eistnesku og öfugt þannig að önnur tungumál sem þýðandi þekkir, enska og sænska, voru þýðandanum mjög hjálplegar. Flest íslenskar orðabækur sem þýðandinn notaði voru á vefsíðunni *www.snara.is*.

Þýðandinn var meðvitaður um eðli textans og stíl skáldsögunnar. Mörgu var ekki hægt að fletta upp í orðabókum eða var ruglingslegt í þýðingu þar sem blæbrigði orða komu ekki fram í orðabókum. Þess vegna þurftu mörg orð og orðasambönd nákvæmari útskýringu íslenskra málhafa.

Í þýðingarferlinu vöknudu líka efasemdir og spurningar um móðurmál þýðandans og þá voru notaðar netútgáfa *Eistnesku stafsetningarorðabókarinnar* og vefsíða Stofnunar eistneskrar tungu. Í skáldsögunni er að finna mörg orð úr líffræði sem voru meira

---

¹¹Nida 2004:156–163; Reiss 2004:168

¹² Reiss 2004:174–175

¹³ Nida 2004:160

krefjandi og tók lengra tíma að þýða þau yfir á eistnesku en hér var alnetið mikilvægasta og þægilegasta hjálpargagnið.

Sérkennileg notkun orða var oft ástæða til þess að þýðandinn fór að velta fyrir sér merkingu orða og hvernig ætti að túlka þau því að á yfirborði textans fást ekki öll svör. Hér tók þýðandinn þá ákvörðun að fylgja þýðingafræðikenningunum um að stærra samhengi ræður og svör felist í efni skáldsögunnar. Dæmi um það má finna í köflum 3.2.3, 3.3.2, 3.3.3.

3. Þýðingarvandamálin og lausnir

3.1 Inngangur

Frummál er mjög ólíkt markmáli en íslenska er indóevrópskt og eistneska finnsku-úgrískt tungumál. Þess vegna komu upp þýðingarvandamál af ýmsu tagi en þar sem menningarheimar eru líkir var ekki ómögulegt að leysa þessi vandamál sem með orðum Nida er stór kostur og auðveldar ferlið.¹⁴ Líklega voru þýðingarvandamálin þess vegna mun frekar af málkerfislegum toga en menningarlegum. Í þessum kafla verða þau skoðuð betur og gefin dæmi með þýðingarlausnum.

3.2 Málkerfisbundin þýðingarvandamál

Í eistnesku er hvorki til ákveðinn greinir né kyn á fallorðum. Til eru fáeinar forsetningar (eftirsetningar eru aðeins algengara í eistnesku¹⁵) en þær virka ekki eins og í íslensku, þær ráða minna varðandi föll nafnorða. Uppbygging setninga er ólík íslensku en grunnorðaröð í aðalsetningum er samt eins í eistnesku og íslensku: Frumlag er í fyrsta sæti, sögn fylgir og þá andlag. Þegar langar setningar með aukasetningum er um að ræða verður efnið miklu flóknara og orðaröð í eistnesku fer eftir setningategund og eins og í íslensku, geta aðrir þættir haft áhrif í orðaröðina: áhersluorð í setningu, atviksorð, neitun o.fl. Þannig að þýða þurfti milli setningategunda, en líka milli orðaflokka¹⁶, sleppa sumum orðum og breyta öðrum. Til þess þarf þýðandi að skilja vel hvaða orð eru kjarni setninga, hvar hefur höfundur lagt áherslu og hvað hann vill segja lesanda. Í þessum kafla eru málkerfisbundin þýðingarvandamál greind með dæmum og þýðingarlausnum.

3.2.1 Langar setningar og orðaröð

Eins og kom fram í kafla 1.3 er stíll höfundarins mjög sérkennilegur sérstaklega vegna langra setninga sem eru í textanum en höfundurinn notar oft margar aukasetningar. Langar setningar í markmálinu þykja yfirleitt ekki ráðlagður stíll þar sem hættan með

---

¹⁴ Nida 2004:157

¹⁵ *Stofnun eistneskrar tungu*

¹⁶ Samvæmt kenningu Nida er þetta leyft. Nida 2004:163

Þannig setningagerð er sú að það er miklu auðveldara að misskilja merkingu bak við orðin og/eða erfitt er að koma merkingunni til skila. Hér er samt ein undantekning: Í fagurbókmenntum eru þær víða notaðar og stíll af þessu tagi er þar algengur enda hafa rithöfundar fagurbókmennta meistaralegt vald yfir tungumálinu. Þýðandinn telur þetta atriði langerfiðast í þessari þýðingu, þ.e. að koma löngum setningum eins vel til skila í markmálinu. Auðvitað heldur þýðandinn í stíl höfundarins, hann greinir ekki setningar í sundur og reynir að koma þessum löngu setningum eins vel til skila í þýðingunni og hægt er. Í þessum undirkafla eru nefnd nokkur dæmi þar sem mismunur tungumálanna kemur vel fram.

Reglur orðaraðar eru ólíkar í markmálinu, sérstaklega varðandi fasta stöðu í setningu þegar um tvö jafngild andlög eru að ræða:

- (1) ætlaði hún að bjóða okkur /--/ uppá vöfflur með nýtíndum bláberjum og þeyttum rjóma. (bls. 19)
 tahtis ta meile vahukoore ja värskeltkorjatud mustikatega vahvleid pakkuda.
 ‘vildi hún okkur /--/ þeyttum rjóma og nýtíndum bláberjum með vöfflur bjóða uppá’.

Hér þarf að snúa um orðaröð og hafa *vahukoore* ‘þeyttan rjóma’ á fyrsta sæti annars væri setningin skilin þannig að rjóminn væri líka nýtíndur. Í rauninni ræður hér málfræði af því að andlög eru í aukafalli. Á íslensku tekur forsetningin *með* í þessu tilviki með sér þágufall en á eistnesku er það fallið sem er notað (e. *comitative case*) með endingu *-ga* sem er eðlilega bætt við bara á seinna andlagið.

- (2) Pabbi ekur svo hægt að ég get tékkað á trénu, það er enn þar sem ég stakk því niður, dvergfura /--/ (bls. 20)
 Isa soidab nii aeglaselt, et ma saan tollele enda istutatud puule, mägimännile, pilgu peale heita, puu on ikka samaš kohaš, kus ma selle tookord maasse torkasin /--/
 ‘Pabbi ekur svo hægt, að ég get á það sjálfur ræktað tré, á dvergfuru, kíkt á, tré er enn á sama stað, þar sem ég það

einu sinni í jörðinni stakk ’

Tvö andlög eru í setningunni þar sem tekið er sérstaklega fram tegund trésins í seinna andlaginu – dvergfura – Þar þarf seinna andlag fylgja með strax og vera í sama falli og fyrra andlagið (fallendingar eru undirstrikaðar í þýðingunni og forsetningar í beinu íslensku þýðingunni. Auk þess er ein eftirsetning *peale* ‘á’ sem felur í sér fallendingu *-le*).

Orðaröð í eistnesku er stundum frjálssari en í íslensku en hér geta samt blæbrigði ráðið og þess vegna þurfti þýðandinn vera mjög meðvitaður um aðaláherslur og aðalorð í setningum og hvað höfundurinn átti við. Nokkur dæmi eru um hvernig setningar með neitun í íslensku virka betur án neitunar í eistnesku og öfugt, til að halda áherslu setninganna:

- (3) Ef ekki væri fyrir litasamsetningu fatnaðar, gæti þroskaheftur
tvíburabróðir minn verið flugstjóri (bls. 21)
Oleks riituse värvilahendus teistsugune, vöiks minu invalidist
kaksikvend vabalt pilot olla
‘Væri fatnaðar litasamsetning öðruvísi, gæti minn þroskaheftur
tvíburabróðir auðveldlega flugstjóri verið’
- (4) Mér hefur alltaf verið illa við myrkrið (bls. 47)
Mulle ei ole kunagi pimedus meeldinud
‘Mér ekki hefur aldrei myrkrið líkað við’

Setningar sem byrja með óákveðið frumlag *það* eru mjög algengar í íslensku en slík setningagerð er ekki til í eistnesku:

- (5) Það var ekki tekin nein stúdentsmynd af mér (bls.49)
Minust ei tehtud mitte ühtegi löpupilti
‘Af mér ekki gert neina einustu endamynd’

Minust ‘af mér’ er frumlag í eistnesku og verður í fyrstu sæti samkvæmt reglum grunnorðaraðar.

Nafnháttarsetningar eru líka mjög algengar í íslensku en ekki eðlilegar í eistnesku, þótt þær geti hugsanlega komið upp í einhverju samhengi. Bein þýðing í þessu tilviki væri óeðlileg og í eistnesku verður að nota nafnorð í staðinn:

(6) Það tók mig heilt kvöld að strauja rúmfötin (bls. 40)

Mul vöttis voodirriete triikimine terve ðhtu aega

‘Mig tók rúmfötin straujun heilt kvöld tíma’

Nafnorðið *triikimine* ‘straujun’ er sett saman úr sagnorðinu *triikima* (-*ma* er nafnháttarendingin sem fellur brott) ‘að strauja’ og viðskeytinu -*mine* en viðskeytið lýsir einmitt athöfn¹⁷.

3.2.2 Hættir og horf

Viðtengingarháttur er mjög algengur í íslensku. Hann er ekki eins mikið notaður í eistnesku, mest er hann notaður í óvissumerkingu. Í þessum texta er viðtengingarháttur sérstaklega mikið notaður þar sem aðalpersónan er mikill draumóramaður og hugsanir hans snúa oft um ímyndaðar aðstæður (til dæmis í dæmi nr. 3). Í staðinn fyrir viðtengingarhátt er stundum nafnháttur með háttarmyndandi hjálparsögnum notaður í eistnesku. Í óbeinni ræðu er framsöguháttur notaður og ekki viðtengingarháttur.

(7) Mig gæti til dæmis vantað egg (bls.45)

Mul vöib näiteks mune tarvis minna

‘Mig gæti til dæmis egg þörf fara’

Vöima ‘geta’ er hjálparsögn og fast orðasamband *tarvis minna* ‘þörf fara’ fylgir, þar sem aðalsögn *fara* er í nafnhætti, sem er notaður með hjálparsögnum. Hér væri líka hugsanlegt að nota venjulegan viðtengingarhátt með hjálparsögnina *vöiks* ‘gæti’ með viðtengingarháttarendingu -*ks* en þýðandanum þykir framsöguháttur eðlilegri þar sem eftirfylgjandi *näiteks* ‘til dæmis’ sýnir í sjálfu sér að um ímyndun er að ræða.

---

¹⁷ *Stofnun eistneskrar tungu*

Óbein ræða:

- (8) og ég segi honum að eftir botnlangauppskurð sé æskilegt að borða léttan mat (bls.46)
ja ma ütlen talle, et p̄arast pimesooleoperatsiooni on soovitatav kerget toitu s̄ūa
'og ég segi honum, að eftir botnlangauppskurð er æskilegt léttan mat að borða'

Lokið horf I er oft þýtt yfir í framsöguhætti í eistnesku:

- (9) á leiðinni út hafði hún formálalaust boðið mér að gista hjá sér (bls. 40)
teel poest v̄älja pakkus ta mulle ilma pikema jututa
enda pool öömaja
'á leiðinni úr búðinni út bauð hún mér án langrar samræðu sér hjá gistingu'
- (10) mér finnst það ekki útilokað að konan /--/ hafí fylgt mér á leiðarenda (bls. 27)
pole v̄älistatud, et naine /--/ minuga tee löppu järgnes
'ekki er útilokað, að kona /--/ með mér leiðar enda fylgdi'

Hvernig lokið horf II er þýtt fer oftast eftir samhengi. Til eru tvær lausnir og hér eru dæmi um þær:

- (11) Við vorum búnir að fara yfir þetta (bls. 40)
Me oleme ju sellest juba rääkinud
'Við erum jú um það nú þegar talað'

Ju er áhersluatviksorð í eistnesku og nákvæmasta þýðing í íslensku væri 'jú' en það er notað á mismunandi hátt í eistnesku. Eðlilegt er að nota það með atviksorðinu *juba*

‘nú þegar’, til að leggja enn meiri áherslu á atviksorðið. Sögn er í lýsingarhætti þátíðar, *räákinud* ‘talað’, en endingin *-nud* er endingin á lýsingarhætti þátíðar.

- (12) /--/ er hún búin að þurrka fyrir mig móðuna af speglinum (bls. 37)
on ta minu jaoks veeauruse peegli ära kuivatada jöudnud
‘hefur hún mig fyrir vatnsgufukenndan spegil búin þurrka náð’

Lokið horf II virkar í eistensku annað hvort með atviksorðinu *juba* ‘nú þegar’, sbr. dæmi (11), eða með því að bæta við sögnina *jöudma* ‘ná’ í lýsingarhætti þátíðar. Endapunktur er þannig sýndur í báðum tilvikum. Í dæmi (12) er aðalsögnin í nafnhætti, *kuivatada* ‘þurrka’, en endingin *-da* er ein af tveimur nafnháttarendingum sem til er í eistnesku. Samhengi ræður hvort á að nota, atviksorðið eða viðbætt sögnina. Í sumum tilvikum væri þó hægt að nota báða möguleika.

3.2.3 Innskot og úrfellingar

Oft þarf að bæta við orðum í eistneskri þýðingu. Ástæður þess að bæta þarf við orðum eru mismunandi. Ein er ólík málgerð íslensku og eistnesku. Eistneska hefur ekki kyn á fallorðum eins og nefnt hefur verið áður í kafla 3.2. Þess vegna þarf að bæta nafnorði við töluorð í eftirfarandi dæmi:

- (13) það eru tvær búnar að smakka (bls. 27)
kaks stjuardessi maitsesid
‘tvær flugfreyjur smökkuðu’

Hér í þessu dæmi myndi ekki bara talan *kaks* ‘tvö’ duga þar sem merkingin væri ekki nógu skýr og setningin hljómaði ekki eðlilega heldur. Þess vegna þarf viðbætt nafnorð að fylgja með.

Viðskeyttur greinir í íslensku ræður að mestu leyti því að bæta þarf við orðum í eistnesku. Þar sem greinir er ekki til í eistnesku þá þarf að nota útskýrandi orð í staðinn sem ber þá merkinguna sem fólgin er í tilvísun greinisins í íslensku. Slíkt orð getur ýmist staðið sjálfstætt með nafnorð eða verið fyrri liður í samsettu nafnorð. Fyrst eru dæmi um nafnorð sem verða samsett orð í eistnesku.

- (14) og keyri suður eftir í garðinn á nokkrum dögum. (bls.40)
ja sōidan paari pævaga lōunasse kloostriaeda
'og keyri á nokkrum dögum suður í klausturgarð'

Hér ræður samt ekki bara greinir. *Aed* 'garður' þýðir margt í eistnesku, meðal annars 'grindverk' (eins og í íslensku) og þess vegna þarf að hafa tegund garðs tilgreinda.

- (15) þegar við ökum framhjá staðnum (bls. 19)
kui me parajasti ōnnetuspaigast mööda sōidame
'þegar við núna sem stendur frá slysastaði framhjá keyrum'

Síðan eru hér tvö dæmi þar sem bætt hefur verið við skýrandi orði.

- (16) /--/ og koma afleggjurunum í mold (bls.29)
kaasasolevad istikud mulda istutada
'meðverandi afleggjarar í mold rækta'
- (17) Við Jósef verðum þá bara á gistiheimilinu. Hann talar eins og upp úr gamalli bók, líkt og einungis sé um eitt slíkt að ræða í borginni. (bls.39)
Me Joosepiga oleme siis lihtsalt linna külalistemajas. /--/
'Við með Jósef verum þá bara borgar í gistiheimilinu'. /--/

Hér ræður ekki heldur bara greinir. Vegna næstu setningar þarf að koma fram eitt ákveðið gistiheimili og lausnin hér er að bæta við orðinu *linn* 'borg' í eignarfalli.

Auk málfræðilegra ástæðna þarf líka að bæta við orði til að ná áherslunni í textanum. Viðbætt orð af þessu tagi auðga eistneskan textann töluvert. Langoftast eru þessi orð atviksorð eins on sýnt er í þessu dæmi.

- (18) tekur langan tíma, /--/ heila eilífð (bls. 29)
läheb kaua aega, /--/ lausa terve igavik
'fer langan tíma, /--/ jafnvel heila eilífð'

Hér er gott að nota áhersluorð *lausa* í eistnesku en orðið merkir ‘jafnvel’ og passar mjög vel í setningu af þessu tagi.

- (19) Með því að dvelja við aukaatriðin í sviðsmyndinni, eins og maður grandskoðar fyrst bakgrunn málverks, áður en maður kemur að sjálfu myndefninu, þá slæ ég dauðastund mömmu á frest (bls.20)

/--/ panen ma ema surmatunni esialgu ootele
‘sett ég mömmu dauðastund í bili á bið’

Sérstaklega vegna upptalningar nafnorða á undan passar *esialgu* ‘í bili’ hér eðlilega og gerir setninguna fegurri í eistnesku.

Stundum þarf að bæta við fornöfnum.

- (20) Ég er ekki eins og pabbi sem er fæddur eiginmaður (bls. 45)
Ma ei ole nagu mu isa, kes on sündinud abikaasa
‘Ég er ekki eins og minn pabbi, sem er fæddur eiginmaður’

Hér þarf að bæta við eignarfornafni *mu* ‘minn’ annars væri merkingin *pabba* bara ‘einhver pabbi’ en átt er við pabba aðalpersónunnar. Afar algengt er að bæta þurfi við fornöfnum í eistneskan texta.

Eins algengt og að bæta við fornöfnum í eistnesku þýðingunni, er líka að sleppa þeim, sérstaklega persónufornöfnum. Þessar upplýsingar felast í sögnum þar sem endingar sagna sýna persónu: í öllum persónufornöfnum eru endingar ólíkar í eistnesku. Dæmi:

- (21) Ég finn hvað ég er þreyttur (bls. 40)
Tunnen, et olen nii väsinud
‘Finn, að er svo þreytt’

Endingin *-n* á eistneskum sögnum er ending á 1. persónu eintölu. Þannig hljóma setningar oft eðlilegar, með persónufornöfnum hljómuðu þær sem ónauðsynlegar endurtekningar og þess vegna vont málfar. *Vásinud* ‘þreytt’ er í lýsingarhætti þátíðar í eistnesku.

- (22) Ég er enn með kveðjuveisluna í maganum og mér finnst (bls. 19)
Mul on /--/ ja tundub
‘Mér er /--/ og finnst’

Að finnast er líka ópersónuleg sögn í eistnesku. Í þessari setningu er *ég* einu sinni tekið fram og í báðum tilvikum í þessari setningu eru frumlög ekki gerandi. Sagnir í eistnesku eru báðar í 3. persónu eintölu þar sem frumlög eru skynjandi eða þolandi og aukaföll á persónufornöfnum tilheyra í sama fallhópi í eistnesku en fallhópur heitir ytri staðarföll (e. *exterior local case*) : mul on ‘ég er’ (fallið heitir *adessive case* á ensku og hefur fallendingu *-l*) og mulle tundub ‘mér finnst’ (sem heitir á ensku *allative case* og hefur endingu *-le*), þannig að það yrði óþarfi að nota fornafnið *mulle* á undan sögninga *tundub* ‘finnst’, af sömu ástæðum og í dæminu á undan.

3.3 Orðfræðileg þýðingarvandamál

3.3.1 Þýðing milli orðaflokka

Oft þurfti þýða milli orðaflokka, sbr. 3.2, oftast þannig að sagnir í íslensku eru þýddar með nafnorði í eistnesku eins og sýnt er í dæmum (23) og (24).

- (23) Hann talur eins og upp úr gamalli bók (bls. 39)
Tema jutt oleks nagu vanast raamatust
‘Hans umtal væri eins og úr gamalli bók’
- (24) Ekki að það sé neitt stórmál að deyja (bls. 29)
Üleüldsegi pole suremine mingi suur asi
‘Yfirleitt er ekki dauði neitt stórt mál’

Í eistnesku eru oft til tvö nafnorð fyrir sama fyrirbæri, venjulegt og algengt nafnorð sem hér fyrir ‘dauði’ væri *surm* en þá er líka til samsvarandi nafnorð sem er búið til með því að taka stofn sagna og bæta við viðskeyti *-mine: surema + mine* ← *sure* er stofn + viðskeyti *-mine = suremine*, sem passar hér betur af því að viðskeytið *-mine* táknar athöfn (sbr. líka dæmi 6).

- (25) eins og kvikmyndatökumaður að taka loftmynd úr krana (lk. 19)
justkui filmioperaator ðhus kraana peal vötteid tegemas
‘eins og kvikmyndatökumaður í loftinu krana á mynd taka’

Samsett orð *loftmynd* virka ekki í eistnesku eins vel og í frummálinu. Hér er miklu eðlilegra að nota *ðhus* ‘í loftinu’, sem táknar þá staðsetningu.

- (26) Áhyggjur hans eru yfirþyrmandi (bls. 29)
Tema muretsemine läheb alati üle igasuguste piiride
‘Hans áhyggjur fara alltaf yfir alls konar landamerki’

Fyrir orðið *yfirþyrmandi* er best að nota þetta algenga orðasamband í markmálinu, ‘fara alltaf yfir alls konar landamerki’ að koma til skila hversu sterk merkingin er. Það er ekki til nákvæmt samskonar orð í markmálinu, nálægasta orðið í sama orðaflokki væri *tohutu* ‘risastór’, en orðið virkar ekki eins sterkt og hefur ekki eins sterkt áhrif og orðasambandið. Um þýðingu orðasambanda verða fjallað frekar í kafla 3.3.4.

Af því að nafnorð á íslensku hafa málfræðilegt kyn en ekki í eistnesku þá þarf að þýða mörg orð, sérstaklega fornöfn, milli orðaflokka og í þýðingu verða þessi orð að nafnorðum, sbr. eftirfarandi dæmi.

- (27) Hún hefur lagt pakkann frá þabba ofan á sængina. Hann er pakkaður /--/
(bls. 34)
Ta on isalt saadud paki teki peale pannud. Kink on
pakitud

‘Hún hefur frá pabba fengið pakkann sængina ofan á sett. Gjöf er pakkað’

Í eistnesku er í 3. persónu eintölu notað annað hvort *tema* eða *ta* (sem er stutt form fyrir orðið *tema*) ‘hún/hann’ þegar um lifandi verur (manneskjur og dýr) er að ræða. Engin munur eru á kynjum. *See* ‘það’ er notað fyrir hluti sem eru ekki lifandi. Til þess að forða yfínotkun og endurtekningum á *see* ‘það’ eru nafnorð notuð helst.

(28) Sú sem hjálpar mér að háttá mig /--/ (bls. 29)
Naissoost haiglatöötaja, kes mul /--/ lahti riituda aitab
‘Kvenkyns spítalastarfsmaður, sem mér opið klæða hjálpar’

Hér þarf kynferði persónunnar líka að koma fram í þýðingunni og þess vegna hefur ábendingafornafn verið þýtt sem nafnorð með viðbættri einkunn í eistnesku: *naissoost* ‘kvenkyns’ *haiglatöötaja* ‘spítalastarfsmaður’. Bara *naine* ‘kona’ myndi ekki duga þar sem ekki hafði áður í textanum verið talað um neina konu og merkingin væri þá ‘einhver kona’.

3.3.2 Þýðing sagna

Merkingu sagna þarf að skoða sérstaklega. Höfundurinn notar sumar sagnir á annan hátt en venjulega, í óvenjulegri merkingu. Eins og nefnt var áður í kafla 2.2, er stíll textans þannig að blæbrigði orða skiptir miklu máli og það kemur best fram í sögnum og sagnanotkun. Þýðing á mörgum sögnum yfir á markmálið fer þess vegna oftast eftir samhengi þar sem önnur orð í setningum geta breytt þýðingu og merkingu sagna töluvert. Sumar sagnir eru einfaldlega ekki til í markmálinu og sagnanotkun sumra sagna er takmörkuð eftir samhengi. Hér eru tvö dæmi um óvenjulega sagnanotkun.

(29) ég ákveð að það hafi haustað snemma (bls. 20)
mulle näib, et sügis on vara kohale jõudnud
‘mér sýnist, að haustið hefur snemma til staðar náð’

Ákveða er hér skynjun aðalpersónunnar og þess vegna er sögnin þýdd sem ópersónuleg – *mulle nāib* ‘mér sýnist’. Auk þess er sögnin *hausta* ekki til í markmálinu þannig að hér verður sögn þýdd sem nafnorð.

- (30) himinninn bláanar upp um sexleytið
taevas tōmbub kella kuue paiku siniseks
‘himinn dregur klukkan sex leytið að bláum’

Hugsanlega er sögnin *blána upp* tilvísun til dauðans þar sem notuð er ekki bara sögnina *blána*. Til dæmis bláanar andlit fólks upp þegar það nær ekki andanum. Þess vegna verður líka þýtt beint: *tōmbub siniseks* ‘dregur að bláum’ sem gefur einmitt í skyn tengingu dauðans.

Hér eru tvö dæmi þar sem samhengi ræður í þýðingu sagna.

- (31) til að kanna hvað býr undir yfirborði heimsins (bls. 43)
et uurida, mida kōike maailma pealispinna all leiduda vōib
‘til að kanna, hvað allt heimsins yfirborði undir finna má’

Í staðinn fyrir sögnina *búa* er eðlilegra að nota *finna: leiduda vōib* ‘finna má’ sem passar tiltakanlega vel í þessu samhengi.

- (32) sé ég fyrir hugskotssjónum (bls. 25)
kangastub mulle
‘kemur fyrir hugskotssjónum fyrir mig’

Sögnina *kangastuma* er ekki hægt að þýða beinlínis yfir á íslensku en nákvæmasta þýðingin væri ‘kemur fyrir hugskotssjónum’. Sögnin er ópersónuleg og merkir að einhvers konar mynd dúkkar upp í hugann algerlega óvænt án þess að viðkomandi stjórnir því.

3.3.3 Þýðing lýsingarorða og atviksorða

Mörg atviksorð koma mjög oft fyrir í textanum; *síðan, oft, einmitt, engu að síður* eins og dæmi má nefna. Það gengur ekki alltaf að þýða þau alveg eins í öllu samhengi þar sem þau geta þýtt svo margt. Sama má segja um lýsingarorð eins og *laust* og *talsvert* þar sem þýðingin fer eftir samhengi. Í markmálinu telst heldur ekki vera góður stíll að endurtaka sömu orð aftur í sömu setningu eða í nálægum setningum nema það sé nauðsynlegt eða jafnvel ætlast sé til þess. Þannig að ef samheiti er til þá er best að nota það. Orðið *síðan* er til dæmis notað mikið í merkingu ‘þá’ og ‘á eftir’.

- (33) Síðan læt ég þabba hafa (bls. 40)
Siis annan isale
‘Þá gef til þabba’
- (34) Síðan ætlaði hún að bjóða okkur /--/ uppá (bls.19)
Pärastpoole tahtis ta meile /--/ þakkuda
‘Á eftir vildi hún okkur /--/ bjóða uppá’

Hér eru svo dæmi sem sýna margbreytilega merkingu lýsingarorðsins *laus* í íslensku og hvernig það var þýtt á mismunandi hátt eftir samhengi.

- (35) einhver renni fingrunum snögg og laust í gegnum hárið (bls. 32)
keegi libistab sörmed kiirelt ja vabalt läbi juuste
‘einhver rennir fingrunum snögg og frjálst gegnum hárið’
- (36) strýk laust yfir kviðvöðvana (bls.34)
libistan kergelt üle kōhulihaste
‘strýk létt yfir kviðvöðvana’
- (37) ýti laust á skurðinn (bls. 34)
vajutan tasakesi haavale
‘ýti rólega á skurðinn’

3.3.4 Myndmál, orðatiltæki og orðasambönd

Skáldsagan er full af orðatiltækjum, föstum orðasamböndum og myndmáli. Þýðing á myndmáli var ekki eins flókin og þýðing á sumum orðasamböndum og orðatiltækjum. Mörg orðasambönd er flóknara að þýða, það gengur ekki að þýða þau beint orð fyrir orð af því að það yrði auðveldlega óskiljanlegt fyrir eistneska lesendur. Ekki er heldur hægt að finna fyrir þau nákvæm orðasambönd í eistnesku. Það er örugglega ekki tilviljun að erfið orðasambönd þess eðlis eru stuðluð. Hér þarf í rauninni að einfalda þau í þýðingu og fyrst og fremst þýða merkingu þeirra, þ.e. umorða þau alveg þannig að þau beri í sér sama vægi í eistnesku eins og þau bera í íslensku.

(38) bera saman bækurnar sínar (bls. 24)
hakkavad omavahel asja arutama
'(þau) byrja milli sín mál að ræða'

(39) til að spjara mig á eigin spýtur (bls. 38)
et sellega iseseisvalt toime tulla
'að með þetta sjálfstætt ráða við að koma'

(40) læst ég hafa öðrum hnöppum að hneppa (bls. 25)
näitan, et mul on muudki teha
'sýni ég, að mér hefur annað að gera'

Af því að í textanum eru mörg orðasambönd notaði þýðandinn líka orðasambönd í þýðinguna þar sem í íslensku var ekki beinlínis orðasamband notað, eins og í dæmi (26), til að halda sama takt í stílnum.

3.4 Menningarleg þýðingarvandamál

3.4.1 Séríslensk náttúra og þýðing á náttúruorðum

Náttúrulýsingar eru allvíða í textanum með tilheyrandi notkun orða sem vísa til náttúrunnar. Aðalpersónan gefur lýsingu á henni stöðugt í sögunni, oft með minningum sínum. Náttúran hefur sennilega mikilvægt hlutverk fyrir frásögnina, að skapa skýrar

andstæður milli Íslands og útlanda og hefur með því ákveðin áhrif á lesendur og skilning sögunnar. Náttúra Íslands og Eistlands er gerólík og þess vegna er erfitt að þýða þessi orð. Mörg þannig náttúruorða eru til í vísindalegri merkingu í eistnesku en þannig orð eiga að mestu leyti ekki heima í fagurbókmenntatextum. Finna þurfti öðruvísi lausnir.

- (41) Við ökum hljóðir áfram í gegnum hraunið. (bls. 19)
Me jätkame vaikides sōitu läbi laavaväljade.
‘Við höldum áfram (vera) hljótt ökutúr gegnum hraunvelli’.

Orðið *hraun* í beinni þýðingu *laava* væri ekki eins skiljanlegt fyrir eistneskan lesanda en orðið táknar fyrst og fremst rautt hraunstreymi. *Laavaväljad* ‘hraunvellir’ passa miklu betur og vísa líka í stærð hrauns.

- (42) ég sé fyrir mér /--/ fjólurauð laufin á nokkrum hríslum í nágrenninu,
gylltan mosann.
ma näen /--/ lillakaspunaseid lehti lähedalasuvail üksikutel madalatel
oksarootsudel, kuldset tihedat samblavaipa.
‘Ég sé /--/ fjólurauð lauf á nærverandi fáeinum lágum
greinagrein, gyllta þykka mosabreiðu’.

Þýðandinn bætti við lýsingarorði: *lágur* við *hríslur* og *þykkur* við *mosa* til að hjálpa lesendum að draga skýrari mynd af náttúrunni. Auk þess er *hrísla* þýdd sem *oksaroots* sem er samsett orð, *oks* merkir ‘grein’ og *roots* ‘leiðinleg/breysk grein’. Samsetta orðið hljómar skáldlegt og passar þannig vel inn og skýrir náttúruna enn betur. *Tihe samblavaip* ‘þykk mosabreiða’ gefur líka betri hugmynd hversu þykkur íslenskur mosi er, eistneskur mosi er ekki eins þykkur; auk þess skapa þessi viðbættu orð skáldlegan blæ.

3.4.2 Tilvísanir í íslenska menningu

Í skáldsögunni má finna margar ólíkar tilvísanir í íslensku menningu. Til dæmis kemur miklivægi hafsins oft fram í textanum – aðalpersónan var sjómaður þegar hann var nokkrum árum yngri og endurspeglar tímann á sjónum í minningum sínum. Eistland er

líka staðsett við sjóinn þannig að þessi orð tókst að þýða án stærra vandamála.

Næsta dæmi um tilvísun í íslensku menningu er áhrif ensku á íslenskt hversdagslegt tal. Ensk áhrif eru líka mikil í Eistlandi og þýðandinn ákvað að hafa þau tvö ensku orð *sorri* og *defíneitlí* (bls. 27) sem finna má í textanum eins og þau eru skrifuð hér – rituð samkvæmt eistneskri stafsetningu *sorri* og *defínitlí* í þýðingunni.

Sérstaklega þarf að taka fram tilvísanir í íslenska bókmenntatexta sem koma fram í skáldsögunni:

- (43) stökkur og brothættur, eitt eilífðar smáblóm (bls. 26)
kergesti pooleksmurduv, úks igavikuline habras ðis
‘létt brothætt, eitt eilífðar viðkvæmt blóm’

Hér lenti þýðandinn óvænt í því að þýða þessi orð, *eitt eilífðar smáblóm*, úr *Lofsöngnum*, þjóðsöng Íslendinga, þar sem hann hefur örugglega ekki verið þýddur yfir á eistnesku, eða að minnsta kosti var ekki hægt að finna upplýsingar um það. Þessi orð voru þýdd *úks igavikuline habras ðis* ‘eitt eilífðar viðkvæmt blóm’. Þar sem orðið *smáblóm* er ekki til í eistnesku ákvað þýðandinn að setja saman lýsingarorðið *habras* ‘viðkvæmt/stökkt’ og nafnorð *ðis* ‘blóm’. Eistneskir lesendur sem þekkja ekki texta íslensks þjóðsöngsins, og búast má við að flestir þekki hann ekki, missa þessi tengsl. Samt hljóma þessi skáldlegu og hátíðlegu orð (sérstaklega *igavikuline* ‘eilífðar’) svo eðlilega í þessum texta og fara vel með stílnum þannig að þau passa náttúrulega inn. Þýðandanum finnst að viðbætt útskýring væri ekki eðlileg og þess vegna óþarfi.

Hin tilvísunin krafðist hins vegar skýringar. Hér er bréf til aðalpersónunnar frá pabba sínum:

- (44) Við Jósef sendum þér hlýjar kveðjur um leið og við óskum þess að þessi tilgerðarlausu náttföt komi að góðum notum í „eilífum stormbeljanda“ (innan gæsalappa á kortinu) útlanda. (bls. 35)
Me Joosepiga saadame sulle soojad tervitused ja soovime ühtasi, et see tavaline pidžaama läheks asja ette välismaa „igavestes tormituulkeeristes” nagu kõlab värss ühest tuntud

Halldor Laxnessi luuletusest.

‘/--/ að þessi venjuleg nattföt fari mál fyrir útlanda „eilífum stormvindasnarsnúningum“ eins og hljómar erindi úr einu þekktu Halldors Laxness ljóði’

Athugasemdin (*innan gæsalappa á kortinu*) var afgerandi fyrir að hér væri hentugt að bæta við útskýringu til að lesendur skilji hvað er átt við. Útskýringin kemur þá í staðinn fyrir athugasemdina.

3.5 Samantekt

Í þessum kafla var rætt um helstu þýðingarerfiðleika. Dæmin sem nefnd voru sýna skýrt að þýðingavandamál eru ýmis konar – beygingaleg, setningaleg, menningarleg og jafnvel jarðfræðileg. Til þess að finna bestu lausnirnar í þýðingu þurfti að taka tillit til allra þátta skáldsögunnar í þýðingarferlinu.

Lokaorð

Afleggjarinn er mjög áhugaverð bók, efni hennar, stíll og orðafar gera bókina að skemmtilegum og áhrifaríkum lestri. Það var ekki auðvelt að þýða þennan texta á eistnesku en þýðandinn naut þess virkilega. Eistneska og íslenska eru mjög ólík tungumál og texti skáldsögunnar skrautlegur og þessir báðir þættir gera það að verkum að verkefnið var ekki það léttasta. Auk þess er þýðingin meðal fyrstu þýðingarverka á fagurbókmenntum sem nemandinn hefur tekið sér fyrir hendur.

Í greinagerðinni með þýðingunni kom skýrt fram að marga hluta beggja tungumála þarf að hafa í huga til að finna bestu lausnirnar á þýðingarferfiðleikum sem koma fram í þýðingarferlinu. Verkefnið kenndi þýðandanum ótrúlega og ómetanlega mikið bæði um íslensku og móðurmál sitt og var yfirleitt án efa mjög gagnleg raunhæf reynsla.

Heimildaskrá

Auður Ava Ólafsdóttir. 2012. *Afleggjarinn*. Bjartur, Reykjavík.

Ástráður Eysteinnsson. 1996. *Tvímæli. Þýðingar og bókmenntir*. Bókmenntafræðistofnun. Háskólaútgáfan, Reykjavík.

Björn Þór Vilhjálmsson. 2008. Líkamar, rósir, dauði. *Tímarit Máls og menningar* 69,4:101-107.

Nida, E. 2004 Principles of Correspondence. Lawrence Venuti (ritstj.): *The Translation Studies Reader*, bls. 153-167. Routledge, New York.

Reiss, K. 2004 Principles of Correspondence. Lawrence Venuti (ritstj.): *The Translation Studies Reader*, bls. 168-179. Routledge, New York.

Heimildir af vef

Bókmenntir.is. 2011. Úlfhildur Dagsdóttir skrifar um verk Auðar Övu Ólafsdóttur. Sótt á 22. apríl 2015 af http://bokmenntir.is/desktopdefault.aspx/tabid-3903/6066_read-26493/RSkra-407

Bókmenntir.is. Sótt á 22. apríl 2015 af http://bokmenntir.is/desktopdefault.aspx/tabid-3903/6066_read-26490/RSkra-407

Einar Falur Ingólfsson. 2007. Óður til karlmansins. *Morgunblaðið*, 8. desember. Sótt á 22. apríl 2015 af <http://www.mbl.is/greinasafn/grein/1179461/>

Miðstöð íslenskra bókmennta. Auður Ava Ólafsdóttir. Það er hlutverk skálda að misskilja tungumálið. Sótt 25. apríl 2015 af <http://www.islit.is/vidtol-vid-hofunda/nr/1229>

Stofnun eistneskrar tungu. Sótt á 22. apríl 2015 af <http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=3&p1=1>, <http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=4&p1=3>

Þjóðleikhúsið. Heim / Bak við tjöldin / Listafólk / Höfundar. Sótt 22 apríl 2015 af <http://www.leikhusid.is/leikhusid/listafolk/adstandandi/1148/audur-ava-olafsdottir>

Veforðabækur

www.snara.is

<http://islex.is/>

enet.animato.ee (Ensk-eistnesk-ensk orðabók)

Eistneska stafsetningarorðabókin www.keelevaara.ee

Stofnun eistneskrar tungu <http://portaal.eki.ee/>

Neli

Me jätkame vaikides sõitu läbi laavaväljade. Mul on ikka veel hüvastijätupidu kõhus ja tundub, et pakitsus, mille tagamaid tuleks ilmselt otsida tollest rohelisest kastmest, on muutumas kestvaks valuks; siinsamas kusagil keset laavavälju, üldsegi mitte kaugel kohast, kus ema autoga üle katuse käis. Ma tean kurvi, kus auto teelt välja sõitis, seal on väike rohuga kaetud nõgu, ma justkui näeksin väga selgelt kohta, kus ema autorusudest välja lõigati.

- Sinu ema ei oleks pidanud enne mind siitilmast lahkuma, kuusteist aastat noorem inimene, ütleb isa, kui me parajasti õnnetuspaigast mööda sõidame.

- Ei, ta poleks tõesti pidanud enne sind siitilmast lahkuma.

Emale tulid kord sellised mõtted pähe nagu marjuleminek oma sünnipäevahommikul, hiiglama vara, kuskile müstilisse lemmikkohta; seetõttu tuli tal läbi laavavälja sõita. Pärastpoole tahtis ta meile, oma poistele, nagu ta isa, mind ja Joosepit kutsus, vahukoore ja värskeltkorjatud mustikatega vahvleid pakkuda. Ma saan alles nüüd aru, kui keeruliseks võis teinekord osutuda, kui peres on ainuüksi mehed ja mitte ainsatki tütar.

Ma võtan endale aega, enne kui lähenen emale katusele keeratud autosse, mis asub laavamaastikul lohus. Ma annan endale tõepoolest aega üksikasjalikult loodust uurida, pikalt ringi uudistada, justkui filmioperaator õhus kraana peal võtteid tegemas; enne kui ma ema endani jõuan, peanäitlejannani, kelle ümber kõik keerleb. On seitsmes august ja mulle näib, et sügis on vara kohale jõudnud. Seetõttu näen ma looduses palju punast ja lõõmavkuldset, ma näen õnnetuspaigal ainult punase värvi eri toone: roostepunast marjapuhmast, verepunast taevast, lillakaspunaseid lehti lähedalasuvail üksikutel madalatel oksarootsudel, kuldset tihedat samblavaipa.

Emal aga oli seljas veinipunane nõõpidega kampsun ja kuivanud verd ei olnud enne näha kui isa kampsuni kodus vannis ära loputas. Kuni ma selles stseenis piasiasjadele keskendudes peatun, justkui kõigepealt maaliteose tagatausta takseerides enne põhiteema enda juurde minemist, panen ma ema surmatunni esialgu ootele, nii venitan ma aega pikemaks kuni tolle vältimatuni, hüvastijätuhetkeni.

Vahest on stseen selline, et ema on ikka veel autorusude vahel või siis on ta just autost välja lõigatud ja pikali maha asetatud. Ma otsustan, et see toimub tasasel pinnal

sealsamas lohus, kus oleks justkui kaks mätast ära lõigatud ja seejärel haava eest hoolt kantud, sellesse kohta heidavad nad ta üliettevaatlikult pikali maha. Minu peas on ta selles hetkes teinekord veel elus ja vahel juba surnud. Isa sõidab nii aeglaselt, et ma saan tolele enda istutatud puule, mägimännile, pilgu peale heita, puu on ikka samas kohas, kus ma selle tookord maasse torkasin, katse metsa istutada keset ebaühtlast laavavälja; üksik puu kidura taimestikuga kivipinnases, niiviisi pühitsen selle koha emale.

- On su külm? küsib isa ja keerab konditsioneerid kõige tugevama kuumuse peale. Autos on täielik leitsak.

- Ei, mul pole külm.

Küll aga valutab mul kõht, aga seda ma isale igatahes ütlemata ei hakka. Tema muretsemine läheb alati üle igasuguste piiride, ema oli see-eest teistmoodi murelik, tema sai minust aru.

- Nonii, Lobbi, olemegi peaaegu kohal, lennukid juba paistavad.

Samal ajal kui me lennujaamale läheneme, kergitab must tekk end mäeaheliku kohal, kõige allpool on helesinise suitsupahvakuna näha algava päeva kuma, horisondil asetsev veebruaripäike kutsub esile veeaurused autoaknad.

Isa ja Joosep saadavad mu lennujaama sisse.

Isa ulatab mulle kingipaberisse mähitud paki, kui me hüvasti jätame.

- Sa tee see siis lahti, kui oled maandunud, ütleb ta. Ehk mõtled siis oma vanamehele, kui puhkama oled heitnud.

Kui ma isaga hüvasti jätan, võtan tal kõvasti ümbert kinni, aga mitte kuigi kauaks, kallistan teda ruttu ja patsutan talle seljale nagu mehed ikka. Seejärel kordan sama Joosepiga, ta läheb kohe isa juurde tagasi ja võtab tal käest kinni. Siis tirib isa pükste tagataskust välja paksu ümbriku ja ulatab mulle.

- Ma käisin pangas ja võtsin sulle veidi raha välja, kunagi ei tea mis kõik välismaal ette võib tulla.

Vaatan korra üle õla ja näen oma isa ja kaksikvenda lennujaamahoonest väljumas, isal on rahakott tagataskust pooleldi välja paistmas.

Neil mõlemil on seljas hallid tagid, mis isa alles hiljaaegu ostis, pole võimalik vahet teha, kumb neist paremini riides on. Joosep on välimuselt minu täielik vastand, lühike, pruunide silmade ja tõmmu nahaga, justkui oleks ta alles äsja lõunamaareisilt naasnud. Oleks riietuse värvilahendus teistsugune, võiks minu invaliidist kaksikvend

vabalt piloot olla, seesugune on tema elegants.

Vaatepilti temast liblikamuustrilises lillas särgis otsustan ma meeles hoida. Kui lõpuks tõeline päevavalgus koidab, olen mina pruuni lobjaka eest läinud, maa sool istub veel parimal juhul valge randina põiki üle kinganinade.

Viis

Täpipealt siis kui lennuk õhkutõusurajast lahti laseb ja rahkjalt külmkahvatult lumelt õhku tõuseb, tunnen, kuidas valu kõhus ilmselgelt tugevneb. Kallutan end kõrvalistuja poole ja vaatan kõige viimast korda imepisikesest aknast välja, valgekirju mägi justkui mõnusalt pekine lihakäntsakas seal all paistmas. Naisel mu kõrval on seljas kreppriidest kõrge kaelusega kampsun, ta nõjatub end oma istmel tahapoole ja lubab mulle meelsasti oma akent, varsti aga ei viitsi ma enam ta rindu vulkaanikraaterite rodu abil mõõta ega vaatele rohkem pühenduda. Kuigi peaksin kergendust tundma, segab valu kõhus täie siirusega hindamast seda vabadust, mis kaasneb olukorraga, kus laiud kõige üle, mis allapoole jääb.

Ma pigem tean, kui et päriselt näen allpool olevat kokku klammerdumas justkui kokkukleepuvat kalamarjakogumit; musti laavarahne, kolletunud rohutuuste, piimavärvi jõgesid, mätastest künklikku maapinda, soiseid alasid, närbunud lupiinipõlde, sellele lisaks lõputul hulgal kivipaljandit. Kas on midagi kangekaelsemat kui kivipaljand, roosidki ei saa kasvada keset sellist lõhenenud kivipinnast. See on kahtlemata imekaunis maa ja kuigi siin on palju, mida endale kalliks pean, nii kohti kui inimesi, on see parim hoitud postmarkidel.

Üsna pisut peale õhkutõusmist sirutan end seljakotini, et heita pilk rooside käekäigule kolmekümne kolme tuhande jala kõrgusel. Nad on tilkuvmärgade ajalehtede sisse mähitud, ma kohendan märga mähist roheliste varte ümber; ilmselgelt on tegu märgiga, ajendatud minu füüsilisest olekust ja näitamaks omakorda lisaks veel juhuslikkuse absurdust, kuid eneselegi teadmata olen valinud ajalehtede surmakuulutuste osa. Sellel ajahetkel, olles maisest lahutatud, ei ole teps mitte ebaloomulik surmale mõelda. Ma olen kahekümne kahe aastane mees ja peab tunnistama, et vajun mitmeid kordi päevas sügavaisse mõtisklustesse surma üle. Teisel kohal on inimkeha, nii iseenda keha kui teiste, ja kolmandal kohal roosid ja teised taimed; võib küll juhtuda, et olenevalt päevast erineb nende kolme tähtsuse järjekord. Ma pakin taimed

uuesti kokku ja istun oma kohale tolle naise kõrval.

Lisaks pakitsusele, mis on muutumas piinarikkaks pisteks, tunnen kasvavat iiveldust; võtan kõhust kinni ja tõmban end krõnksu. Masinahääl meenutab väiketraalerit ja iiveldust nendest neljast kuust, mil olin sunnitud oma aega kõhus keerama ajava kestva merehaigusega veetma. Ilma tormise meretagi, poolel teel pardale minnes hakkas juba kõhus keerama ja kaotasin kõik pidepunktid. Kui tihe vibratsioon terasest laevatekil võimendus ja laev sadamakaiga ühes ja samas taktis õõtsus, ilmusid otsmikule merehaiguse külmad higipiisad ja umbes selleks ajaks, kui me kaiotsad lahti võtsime, olin mina juba ühe korra oksendada jõdnud. Kui ma merehaiguse tõttu magada ei saanud, läksin välja ja uudistasin udus ringi, horisont käis üles-alla samal ajal kui ma jalgadega kaasa õõtsudes tasakaalu hoida üritasin. Pärast üheksandat käiku olin ma kahvatuim inimene maamunal, silmadki olid vesiselt kalkvelsinised.

- Pole lihtne olla punapea, ütles kogenuim, neile mõjub merehaigus kõige hullemini.
- Ja harva tulevad nad laevale tagasi, sõnas teine.

Kuus

Stjuuardessid kõnnivad kiirustades pinkide vahel, pruunides nailonsukkpükstes sääred ja lahtised kõrgete kontsadega sussid on otsevaates sinnani näha, kus ma kõverasse tõmbunult istun. Nad hoiavad mul silma peal ja tõttavad lennukis mitmeid kordi edasi-tagasi, veendumaks, et minuga on kõik korras, nad klopivad seljatoe tolmukübemetest puhtaks, pakuvad mulle patja ja tekki, sätivad istet ja on igatepidi abivalmid mu olemist mugavamaks muutma.

- Tahad patja, tahad tekki? küsivad nad murelikul ilmel ja asetavad padja mu pea alla ja laotavad teki mulle peale. Seejärel lähevad nad jälle lennuki tahaossa ja hakkavad omavahel asja arutama.
- Oled sa haige? küsib akna all istuv reisikaaslane kollases kõrge kaelusega kampsunis.
- Jaa, mul pole hea olla, ütlen.
- Ära karda, ütleb ta ja naeratab ning kohendab tekki mu peal. Nüüd märkan, et ta võib olla kusagil emavanune. Kolm naist lennukis mind poputamas, mina olen väike poisipõnn ja peaaegu nutu äärel. Sirutan end oma istmel ja igasuguse huvi puuduse kiuste sikutan toidukarbilt alumiiniumkaane pealt ära. Küsin järgmiselt mööduvalt

stjuuardessilt, mis söögiks oli olnud.

- Ma lähen uurin järele, ütleb ta ja kaob lennuki tahaossa.

Ta ei tule kohe tagasi ja ma otsustan naisele enda kõrval näidata, et olen hästikasvatatud poiss, mida ema kindlasti kinnitanud oleks; ulatan talle käe ja tutvustan ennast.

- Arnljotur Thorir.

Tagatipuks sobran nahkjakitaskus ja tirin välja pildi paljapäisest väikelapsest rohelises froteekostüümis. Pole välistatud, et naisele mu kõrval ei tundu just kõige mehelikumana läbiligunenud surmakuulutustesse mähitud lilleistikutega reisimine ja lennukitoidu väljaoksendamise, aga ma ei anna talle võimalust enda käest isiklikke küsimusi küsida ega isegi lase tal mulle šokolaadi pakkuda, mille ta minu jaoks tükkidekski oleks murdnud; vaid olen temast sammu võrra ees.

- Minu tütar, ütlen ma ja toon pildi nähtavale.

Naine oleks justkui veidi üllatunud, siis aga naeratab ta sõbralikult ja haarab käekotist lugemisprillide järele, võtab pildi enda kätte ja tõstab valguslambile lähemale.

- Ilus laps, ütleb ta. Kui vana ta on?

- Siin pildil viiekuune. Tänapäevaks kuue ja poolne, ütlen lisaks. Tegelikult tahaksin ma veel öelda, et ta on kuuekuune ja üheksateiskümnepäevane, aga valu kõhus ei lase täpsemaid selgitusi jagada.

- Ilus ja targa näoga laps, kordab ta öeldut, suured ja heledad silmad. Tüdruku kohta pole tal ehk eriti palju juukseid, pidasin teda ausalt öeldes poisiks.

Naine vaatab mind sõbralikul ilmel.

- Mulle meenub, et ta oli alles ärganud ja just võeti tal müts peast, ütlen, siis hoiavad juuksed niimoodi. Õige jah, ta oli just kärust tuppa toodud, lisan ma. Võtan pildi jälle enda kätte ja pistan taskusse. Mul pole muud oma tütre juustepuuduse kohta lisada, nii et jututeema on end ammendanud. Jällegi võtab pahaendeline valu kibekähku üle kõik muud mõtted. Pean uuesti oksendama ja silmade sulgedes kangastub mulle mururoheline kaste praetud kala peal. Naine mu kõrval vaatab mind murelikult. Ma ei jaksa vestlust edasi arendada, seetõttu näitan, et mul on muudki teha ja sirutan end jälle seljakoti poole. Urgitsen välja raamatu kuivatatud taimekoguga ja saatuse irooniana leian lehitsedes otsesid üles vanemate taimede lehekülje kokkusurutud kuue lehega ristikehinataimedega, mis kõik said korjatud ühel ja samal hommikul rohulapilt

koduhoovis. Isa arvates oli märkimisväärne, et ma kolm kuue lehega ristikeina just oma kuueaastasel sünnipäeval leidsin, justkui oleks see hea enne hilisemaks, samal päeval peetavaks sünnipäevapeoks või unistus, mille täitumine samavõrd võimalik oleks nagu minu jaoks ühtäkki aias võrsuvad suured, ronimiseks mõeldud puud.

- Kas sul on herbaarium kaasas? küsib mu naissoost kõrvalistuja, ilmselgelt huvitatult. Lasen küsimusel kõrvust mööda minna, ent õngitsen ühe risitku ettevaatlikult raamatu vahelt välja ja hoian seda vastu lennuki lugemisvalgust; see on viimane, mis veel ühes tükis on, kergesti pooleksmurduv, üks igavikuline habras õis. Mulle tundub, et siin on rohkem sarnasust kui uskuda võiks – mul on äge toidumürgitus ja kahtlemata on see sümbolistlik minu praeguses elu hetkes, et vars ripub justkui juuksekarva küljes.

Seitse

- Oled kindel, et saad hakkama? küsivad stjuardessid, kui ma üritan sirgeselgselt lennukipardalt maha minna. Sa oled õudselt kahvatu.

Kui ma olen parasjagu lennukist välja astumas, puudutab vanemstjuardess mu õlga ja ütleb:

- Me üritasime välja selgitada, mis söögiks oli; kaks stjuardessi maitsesid, aga nad ei ole päris kindlad. Sorri. Aga see on definiitli kas määrdejuustutäidisega kala riivsaia või määrdejuustutäidisega kana riivsaia.

Lennujaamatöötaja kirjutab aadressi paberilipikule ja ma hoian kortsus lehte higikülmas peopesas. Olen linnas, kus ma pole varem käinud, see on minu päris esimene sihtpunkt välismaal, ja ma istun krõnksutõmbunult taksoistmel. Seljakott on mu kõrval ja rohelised võrsed turritavad ajalehemähisest eesmisest sahtlist välja. Järele mõeldes ei ole ma kindel, kas olin üksi taksos, pole välistatud, et naine kollases kõrge kaelusega kreppkampsunis minuga tee lõppu järgnes.

Kui auto vöötraja ees punase tule all seisma jääb, näen kuidas mööduvad inimesed mu autoaknas enda peegelpilti vaatavad.

Autojuht heidab mulle peeglist iga natukese aja tagant pilgu peale, eesistmel on tal suur saksa lambakoer, märg keel lõugade vahelt välja ripnemas. Ma ei näe, kas koer on ketis või mitte, aga igatahes ei saa ta minult silmi ära. Ma sulen silmad ja kui nad uuesti avan, on auto haigla ees seisma jäänud ja taksojuht on end oma istmel ümber

pööranud ning vaatab mind. Ta laseb mul taksos oksendamise eest kahekordset hinda maksta, aga ei tundu otseselt vihane, pigem tundub ta vastutustundetu käitumise üle imestunud olevat.

Kaheksa

Kõigepealt panen koti ettevaatlikult endast eemale tõstes maha, nii, et vesi istikutest lekkima ei hakkaks, seejärel laman täispikkuses plastkattega läbivaatusvoodile, kahekümne kahe aastane ja juba tee lõpul, reisi lõpp-punkt käes juba reisi alguses. Oma nime paberile kirjutamisega, täht tähe haaval, läheb kaua aega, lausa terve igavik. Naissoost haiglatöötaja, kes mul floorvalgustusega läbivaatustoas lahti riietuda aitab, on pruunide säravate juuste ja pruunide silmadega ja kogu oma olemuselt tahab ta mind abistada; olen kuni puusadeni paljas ja varsti kohe püksata. Tea, kas ema tundis end samamoodi nagu mina praegu; siis kui ta oli üksi keset laavavälja tundmatute inimeste käte vahel suremas. Igal juhul on selge, et minu elu viimane päev on paljude maailma elanike jaoks õnnepäev, enne kui päike loojuda jõuab, on paljud minu asemel sündinud ja hulganisti pulmapidusid maha peetud.

Üleüldsegi pole suremine mingi suur asi, pea kõik maakera parimad pojad ja tütreid on enne mindki surnud. Vanas eas isa oleks loomulikult löödud, invaliidist kaksikvend peaks enda jaoks asjad uude, ilma minu olemasoluta süsteemi ümber mõtestama ja tibatilluke väikelaps, kes veel minu juures ööbimiseks liiga pisike oli, ei saaks kunagi oma isa tundma. Ma ei ole samas kahetsusest prii, oleksin tahtnud rohkem seksida ja kaasasolevad istikud mulda istutada.

Kui säravate juustega tüdruk oma käe ettevaatlikult mu alakõhule paneb, märkan, et tal on juustes roheline klamber, mille kuju meenutab liblikat; minu eest mu elu viimastel veerandtundidel hoolt kandev naine kannab oma juustes elu edasikestvuse sümbolit.

Roosiistikud ei saa ilma veeta elada, seetõttu hiivan end küünarnukkidele ja osutan seljakotile.

- Taimed, ütlen ma.

Ta sirutab end seljakotini ja tõstab selle voodile, ma ei pea isegi õigeid sõnu oskama, mina ainult näitan ja siin on naine, kes mind mõistab. Seepärast juurdlen

vilksamisi, kas meist võiks paar saada, kui ma sellele maailmale, nii-öelda, hüvasti jätmas ei oleks; ta võib vabalt kümme aastat minust vanem olla, umbes kolmekümne kahene, ent praegusel hetkel ei oma vanusevahe minu arust vähimatki tähtsust. Kurjakuulutav valu kõhus ei lase aga minu kujutluspildil meie kindlast suhtest just eriti kaugele areneda. Peale seda kui olen viimase järelejäänud lennujaamatoidu riivsaia juustukastmega välja oksendanud, aitab ta mul märjad ajalehed istukute ümbert ettevaatlikult lahti mähkida, justkui eemaldaks ta õnnestunud operatsiooni järel sidet patsiendi jala ümbert.

- Kas sa tõid taimed endaga kaasa? küsib ta ja kui ta lähemale tuleb, märkan, et liblikatiibadel on kollased täpid peal.

- Jah, vastan soravalt kohalikus keeles.

Ta noogutab mu jutu peale, justkui oleksin ma mees, kes teab, millest räägib. Seejärel lisan ma, ladina keele musterõpilasena:

- Rosa Candida. Kui asi puudutab taimi ja taimekasvatust, suureneb nii mu väljendusoskus kui ka sõnavara. Siis lisan:

- Ilma okasteta.

- Ilma okasteta, päriselt? ütleb ta ja voldib mu teksapüksid kokku ning asetab korralikult toolile mu palmikmuustrilise sinise kampsuni peale, viimase kampsuni, mille ema mulle kodus. Lühikese aja pärast on naine liblikaklambriga juustes ühtlasi viimane naine seitsmest, kes mind paljalt näinud on.

- Aga need teised kaks taimi, kas need on ka – ta kõhkleb hetke – Rosa Candida?

- Jah, igaks juhuks, kui üks surema peaks, ütlen ma ja lasen end aeglaselt uuesti plastmadratsile vajuda.

Nüüd, kus ta on minu kannatuse tunnistajaks olnud, aidanud mul oksendada ja istikuid kasta, näen vajadust talle midagi isiklikku usaldada. Seepärast tirin välja pildi oma lapsest ja ulatan talle.

- Minu tütar, ütlen ma.

Ta võtab pildi enda kätte ja uurib seda üksipulgi.

- Armas, ütleb ta ja naeratab mulle. Kui vana ta on? Ta küsib lihtsakoelisi ja arusaadavaid küsimusi, millega mu keeleoskus kenasti hakkama saab.

- Peaaegu seitsme kuune.

- Väga armas, kordab ta ennast, kuigi seitsmekuuse tüdruku kohta pole tal ehk eriti palju

juukseid.

Seda poleks ma küll oodata osanud. Inimene usaldab saatuslikul tunnil kaasinimesele midagi nõnda tähtsat ja too teine veab teda alt. Ühtäkki on minu jaoks tohutult tähtis, et viimane inimene, kellega mul selles elus kokkupuude on, saaks sellest juuste asjast aru. Et fotod on petlikud ja et heledapäise väikelapse juuksed ei ole võibolla esimesel eluaastal kõige paremini nähtavad ja pole üleüldsegi võrreldavad tumedapäiste lastega, kes sünnivad üldiselt väga tihedate juustega. Mul on märkimisväärselt palju öelda, aga ainuüksi kannatus ja keeleoskamatus seisavad tee peal ees oma tütre kaitseks välja astumast.

- Peaaegu seitsme kuune, rõhutan ma, justkui seletaks see kokkuvõtvalt juustepuuduse. Seejärel hurjutan iseend, et seesuguse tormakusega talle pilti näitasin, ja ma ei taha, et ta enam sellega mingit tegemist teeks.

- Anna siia, ütlen ruttu ja sirutan käe välja pildi järele. Ma vaatan Floora Päikest, oma tütart, tal on suu kõrvuni ja kaks alumist hammast paistmas ja siis tuleb mulle täpisealt meelde, et nägin teda väikese lokiga otsmikul, äsja vannist tulnud, siis kui ma nendega hüvasti jätmas käisin, ilma et oleksin enne ette helistanud.

Sulen silmad, kui mind operatsioonituppa sõidutatakse, mul on lina all külm olla. Valu on järjekordselt ainus paikapidav reaalsus; muidugimõista on minu kannatused siiski tühised maailma häda ja viletsuse, põua, orkaanide ja sõjategevuse kõrval.

Üritan rohelisesse riidetatute näoilmetest ja kehakeelest välja lugeda, kas mul on elulootust. Üks ütleb teisele midagi ja siis naerab toosama rohelise maski taga olev südamest; ei tundu, et midagi tõsist oleks toimumas ja et keegi hakkaks surema. Saatuslikul tunnil ei ole midagi hullemat kui ülevoolavalt rõõmus personal ja hooletu suhtumine nende poolt, kes siia alles jäävad, kui mina läinud olen. Minust veel ei räägita isegi mitte – niipaljust saan ma aru – vaid hoopis filmist, mida keegi vaatamas käis ja mida keegi teine täna õhtul vaatama läheb. Moonipõld, õige küll, ma tean seda filmi, see räägib haledasti mahajäetud mehest, kes röövib tollesama teda hüljanud naise ja nad röövivad koos pankra, film sai hiljuti filmifestivalil kino piletimüüjate eriauhinna.

Äkitselt silitatakse kiirelt läbi mu juuste. Läbi punase juuksepehmaka, oleks ema öelnud.

- Ära karda, see on pimesool, öeldakse maski tagant.

Silitama ei ole õigupoolest päris täpne sõna. Rohkem nagu kui keegi libistab sõrmed kiirelt ja vabalt läbi juuste. Ma olen lind ja olen õhus ja plaksutan raskeid tiibu ja lasen end vabas õhus üle näitelava liuelda, ma jälgin kõike endast allpool toimuvat, aga ma ei võta sellest osa, seepärast, et olen kõikidest muredest prii. Hetk enne, kui see vaatepilt hajuma hakkab, kuuleksin justkui isa enda kõrval ütlevat:

- Roosides pole tänapäeva noore mehe jaoks tulevikku, Lobbi.

Üheksa

Ärgates ei meenu mulle kohe, kus ma olen, hetkeks näib mulle, et tunnen märja mulla ja taimede lõhna, justnagu vihmaga telgis ärgates, samas on kõik ümberringi valge. Olen ihuüksi ja uudistan toas ringi vaadata, lasen silmadel ringiratast rännata, kuni jõuan voodi kõrval oleva öökapini. Kolmest ridamisi lauale asetatud plastklaasist piiluvad välja kolm rohelist vart, igaühel üks; ma tean küll, mis need on, need on minu istikud. Klaaside vahele on pistetud väike käsitsi kirjutatud paberilipik. Kompan teki all oma keha, mis on lahti lõigatud ja kokku lapitud, katsun, et tunda, kas ta on tõeline ja et kas ma olen elus. Otsin üles pulsi ja tunnen ka südamelööke, sealt edasi liigun allapoole ja libistan kergelt üle kõhulihaste, üks ring päripäeva suunas; annan endale ka aega, et teisi keha osi kontrollida, lõpuks lähenen ettevaatlikult sidemetes kohale, kus löikus aset leidis, ja vajutan tasakesi haavale. Seejärel tõstan end nõjatudes küünarnukkidele ja kuigi olen uimane ja õmblus tirib, õnnestub mul seljakoti eestaskust sõnaraamat välja õngitseda. Võtab mõne aja, enne kui sõnumi sõna-sõnalt kokku veerin: Ma hoolitsesin su istikute eest. Pühendasin asjasse oma kolleegi järgmisest vahetusest. Läksin vabadeks päevadeks maale vanemate juurde. Head tervenemist, punapäine poiss. P.S. Leidsin seljakotist jõulupaki kui istikute järele vaatasin.

Ta on isalt saadud paki teki peale pannud. Kink on pakitud jõuluteemalisse põhjapõdra- ja kellukesemustrilisse pakkepaberisse, sinise lipsuga krussi tõmmatud otstega pael ümber.

Teen paki lahti. Pakis on pidžaama, paksust riidest, pikitriibuline flanellpidžaama, triibud on helesinised. See sarnaneb isa triibulistele ööriietele ja nendele, mis ta vennale Joosepile ostab. Võtan need igal juhul plastpakist välja ja eemaldan särgi seest papist tüki. Isa on hinnasildi ära lõiganud. Kui ma pidžaamapluusi üles tõstan, kukub kalligraafiliselt

kirjutatud kaart varrukast välja:

Kallis Lobbi. Palju on meenutada ja tänada läinud aastate eest. Me Joosepiga saadame sulle soojad tervitused ja soovime ühtasi, et see tavaline pidžaama läheks asja ette välismaa „igavestes tormituultekeeristes” nagu kõlab värss ühest tuntud Halldor Laxnessi luuletusest.

Sinu, isa ja Joosep.

Ta on isegi Joosepil lasknud oma nimetähed kaardile kritseldada. Mida ta selle „tavalise“ all ometi mõtles? Ta teadis küll, et ma magan parimal juhul aluspükstes, kas oli siis ebatavaline magada ilma pidžaamata, nagu ma harjunud olin?

Tahan voodist tõusta, paljajalu, aga õmblus annab tunda ja mul käib pea ringi. Tunnen, kuidas ma raskeks muutun, justkui seisaksin ma põlvedeni kiirevoolulises jões, nii et heidan jälle pikali ja uinun. Järgmine kord, kui ärkan, seisab valges kitlis naine mu voodi kõrval, pruunid pikad juuksed hobusesabas, see aga pole sama naine, kes enne. Mulle antakse suhkrustatud pakiteed juua ja röstitud leivaviil juustuga. Samal ajal kui teed joon, räägib ta minuga. Ta näitab taimede vastu huvi üles.

- Mis sort see on? küsib ta. Ma kogun sõnu, mis uuele elule sobilikud oleksid.
- Kaheksa kroonlehega roos, ütlen ma tundmatu käheda häälega.
- Need on ühesõnaga kõik samast sordist?
- Jah, kaks tükki on varuistikud, juhul kui üks peaks surema, pomisen ma tundmatul häälel; keha ja hääle ei sobi enam kokku.
- Sa saad varsti hääle tagasi, ütleb ta, see on tuimastuse mõju.

Ma olen uskumatult unine ja tunnen, et hakkab jälle ära kustuma, justkui ei saaks ma oma unenägudest välja ja end ärkvel hoitud.

Kui ma järgmine kord ärkan, seisavad kaks valgetes kitlites inimest, üks ühel, teine teisel pool voodit, ja räägivad omavahel minust. Üks nendest kergitab tekki sellel poolel, kus sidemed on ja kuigi ma haaran siin ja seal mõne sõna, räägitakse kiiresti ja ma ei saa lausete kontekstist aru. Mul on ikka veel raske end ärkvel hoida. Minuga räägitakse, mult küsitakse midagi ja kuni ma vastata üritan, rändan tagasi unemaale, jään jälle keset vestlust magama.

- Ta on kurnatud, laseme tal magada, on viimane, mida kuulen öeldavat.

Kuna jään korduvalt magama kui minuga rääkida üritatakse, saan kaks päeva kauem haiglas olla. Keegi ei tee istikute kohta märkusi, iga uus vahetus näikse asjasse pühendatud olevat, ja seetõttu saan istikutel rahus olla lasta.

Iga kord kui ma ära kustun, näen sama und. Ma näen unes, et mul on jalas uued, väga korralikud sinised kummikud ja ma töötan kuulsas ning omaette asuvas roosiaias. Mulle viirastuvad kummikud selgelt ka ärgates, nad on tõenäoliselt number suured. Miski muu selles unenäos ei ole värviline, roosidki mitte, ainuüksi sinised kummikud on. Siis võtab unenägu äkitselt järsu pöörde, millega olen sunnitud kaasa minema. Ma vaatan kitsasse põiktänavasse ja seal seisab ema valgusvihus tänava lõpus. Jälitan teda sinistes kummikutes pikast trepist üles, ukseni, millest ta sisse kaob. Ma koputan ja ta ta tuleb uksele. Ta pakub mulle pakiteed suhkruga.

Kui ma lõpuks üles ärkan, olen kolm kalendripäeva maha maganud. Kuna olen elus, on selles olukorras lõputud võimalused. Seetõttu, et ärkan pärast unenäo nägemist higisena, tahab minu viimasel hommikul haiglas vahetuses olev naine, et käiksin enne väljakirjutamist duši all ära. Ma järgnen talle duširuumi, astudes väikseid samme korraga, sest õmblus annab tunda. Tal on ka pruunid silmad, aga lühikesed pruunid juuksed. Ma oleks meelsamini üksi olnud, ent ta seisab mu kõrval ja jälgib mind, arvatavasti juhuks, kui peaksin kokku kukkuma; pole võimalik muud öelda, kui et mind põetavad naised on väga hoolitsevad. Võtan haiglapidžaama seljast ja panen vannitoapeegli ette toolile. Kui ma duši alt tulen, on ta minu jaoks veeauruse peegli ära kuivatada jõudnud. Ma vaatlen oma muutunud ajalikku keha samal ajal kui ta paremal kõhupoolel haavaplaastrit vahetab. Mustad niidiotsad turritavad nahast välja. Sellel hetkel, just duši alt tulnud, medõde minu vasakul käel, näib mulle, et ma ei ole mitte midagi muud, kui seesamune uus keha haavaga. Tunded, mälestused ja unistused ei ole enam need, mis minust minu teevad, vaid eeskätt olen ma ikkagi lihast ja luust mehekeha. Peale seda, kui olen kolme päeva jooksul üle elanud surma ja ülestõusmise ja kontakti kolme pruunisilmse medõega, kirjutatakse mind välja ja saan koju kaasa karbi nelja roosat värvi valuvaigistiga. Panen riidesse ja pakin istikud koos herbaariumi ja pidžaamaga uuesti seljakotti. Kui ma parasjagu seljakoti põhjas sobran, otsides puhast pluusi, mida selga panna, leian juhuslikult kõige alt viimase purgi ema tehtud rabarberimoosi, mille isa mulle kaasa pistnud on. Medõde hangib mulle mõned ajalehed taimede ümber mähkimiseks, ma märkan koheselt, et tegu on teatrikriitikaga.

- On sul kellegi juurde minna? küsib arst, kes mind haiglast välja kirjutab. Ütlen talle, et olen kindlates kätes.

Ainus, mis mulle elus raskusi valmistab, on katse teksapükste lukku kinni tõmmata. Annan endast parima, et sellega iseseisvalt toime tulla ja et abi vajamata püksid jalga saada, aga haavaümbrus on hell; lõpuks on pruunisilmne naine see, kes mulle appi tõttab.

Kümme

Teel haiglast välja helistan isale telefoniputkast. Köhatan paar korda kuni telefon kutsub ja ütlen siis talle nii neutraalselt kui võimalik, et sattusin eneselegi ootamatult pimesooleoperatsioonile. Üritan suhteliselt ükskõikne olla, aga mu hää on kähe ja kummaline, justkui tundmatu inimene dubleeriks esimesi peatükke minu lühikesest eluloost, ja ühekorraga olen peaaegu nutma puhkemas.

Isa tahab, et ma järgmise lennukiga koju lendaksin. Kui ma ütlen, et see ei tule kõne allagi, tahab ta ise siia tulla ja minu eest hoolitseda, seniks, kuni ma taastun. Kuulen ta häälest, et ta on tõsiselt mures.

- Sinu ema poleks mingi muu variandiga üldse leppinudki, ütleb ta. Siin oli mõni aeg tagasi niikuinii plaan Joosepile välismaad näidata, lisab ta. Talle meeldib lennukiga lennata.

Ma ütlen talle nii, nagu asi on, et olen korteri laenuks saanud.

- Tagasihoidlik üliõpilaskorter, kõige ülemisel, kuuendal korrusel, ilma liftita.

- Me Joosepiga oleme siis lihtsalt linna külalistemajas. Tema jutt oleks nagu vanast raamatust välja võetud, justkui oleks siin linnas ainult üks selline külalistemaja. Nagu oleks neil pooleldi lootus, et neile keeldutaks ööpaika pakkumast, sest külalistemaja on rahvast täis ja nad peaksid laudas magama.

Mul võtab omajagu aega, et tõestada isale, kel vanusest kolm aastat kaheksakümnest puudu, ja kes tahab lennureisile minna oma invaliidist pojaga, et mul ei ole põetajat vaja. Ma võitlen, et oma hää tagasi saada ja ütlen talle, et tal pole tarvis muretseda, et ma lähen oma sõbranna juurde, kes siin arheoloogiat õpib.

- Mäletad ju Thorgunnurit, ütlen ma, kes kogu põhikooliaja mu klassiõde oli ja tihti meil külas käis, see, kes tšellot mängis; prillide ja hambaklambritega.

Me käisime tegelikult ka samas gümnaasiumis, aga siis ei käinud ta enam meil külas; juhtusin temaga lillepoes kokku jooksmas, kui ta koolivaheajal kodus käimas oli, mul oli vaja väetist osta ja tema omakorda hoidis käes võõrasemataime, teel poest välja pakkus ta mulle ilma pikema jututa enda pool õömaja.

- Tal on kena korter, ütlen nüüd peale kümnendat korda üliõpilase eluasemest vatrast, ma taastun tema juures ruttu. Ta teeb mulle arvatavasti süüa, lisan kiiruga, et maha rahustada oma isa, kes proovib oma kaksikute, ainsate laste vastu hoolitsust üles näidata. Ma ei ütle talle, et arheoloogiatudeng on õigupoolest nädalaks ajaks ära, et kahe linna kirikuaedasid uurida ja silmapiiri laiendada.

- Sa võid alati koju tulla, ütleb ta. Ma ei puutu su toas midagi, see on nii, nagu sa ta jätsid, ainult et ma koristasin natuke, vahetasin voodipesu ja pesin põrandad ära. Mul võttis voodiriiete triikimine terve õhtu aega.

- Isa, me oleme ju sellest juba rääkinud. Ma olen mõned päevad siin, seni kuni õmblused välja võetakse, siis ostan endale kasutatud auto ja sõidan paari päevaga lõunasse kloostriaeda.

Tunnen, et olen nii väsinud, et ei jaksa pikemaid vestlusi maha pidada. Siiski pean teda veel pidžaama eest tänama. Kõne lõpetamine nõuab nii keskendumist kui ka energiat.

- Aitüma pidžaama eest, see tuleb kindlapeale kasuks.

Siis annan isale oma leeriõde – nagu ma teda kutsun – telefoninumbri, ta laenab mulle oma voodit seniks, kuni ta ise ära on, et kelluga kahes kirikuaias kaevata ja elukogemusi omandada, mis eeldatavasti tema maailmapilti avardab ja sellele lisatõuke annab. Isa lubab õhtul uuesti helistada, et uurida, kuidas mul olemine on.

Sõbranna koju ei ole pikk ma, aga kõndides annab õmblus tunda. Teel saan maju ja inimesi uudistada, suur enamus naistest on tumedapäised ja pruunisilmsed.

Võtmed on allkorrusel pagariäris ja korter ise kuuendal ja ühtlasi viimasel, ärklikorrusel, ilma liftita. Neid on võtmekimbus neli ja naine pagariärist seletab mulle nende kasutuse igäihe kohta eraldi: alumise korruse välisukse võti, hoiuruumi, postkasti ja mu sõbranna korteri võti. Puutrepp nagiseb, iga aste on äsjaõmmeldud kõhule katsumus. Korteri on külm, samas on kõik ilusasti korras. Voodi on korralikult ära tehtud, ma eeldan, et voodikatte all on tekk, mis mulle peaaegu nädalaks ajaks laenuks on, seni kuni mu minu kooliõde, kellega mul tegelikult igasugune kontakt kadunud on,

hauakivisid uurib. On ilmselge, et siin elab naisterahvas, korter on täis ebavajalikke nipsasjakesi, küünlajalgu, linikuid, viirukeid, dekoratiivpatju, raamatuid ja pilte; pean ette vaatama, et nendele mitte otsa põrgata. Nähtavasti on ta mööbli antiigiturult ostnud, kääbuskorteris on antiikkirjutuslaud, laual antiiklamp, antiikvoodi, antiikküünlajalad ja esikus antiikpeegel, mis kohe sissetulles mulle esimese asjana vastu vaatab.

Peeglikõrgus on mõeldud keskmist kasvu naisele ja ma pean end märkimisväärselt allapoole kummarduma, et ennast silmitseda.

Libistan sõrmed läbi tihedate, sirgete juuste, see on kindlasti üks silmatorkavaid isikuomadusi. Pole mingit kahtlustki, et olen ohtlikult kahvatu, kuigi paljud punapead näevad niikuinii terve elu kurnatud välja. Kui poisikese välimus kõrvale jätta, tunnen end päevinäinud mehena, tõsiselt elukogenuna, noore mehe kehas, kas siit alates ei keerle mitte kõik hauale lähemale viiva ajaviitmise ümber, kas miski selles elus saab veel ootamatu olla?

Asetan haiglaklaasides istikud aknalauale ja proovin radiaatori erinevaid seadeid reguleerida, kuid asjata. Olen näljane, aga kuna mul ei olnud oidu omale pagariärist midagi osta, ei viitsi ma uuesti trepist alla minna ja siis jälle kuus korrust üles tulla. Selle asemel viskan voodisse pikali ja laotan nahkjaki üle pea. Mõne hetke pärast võtan püksid jalast ja kampsuni seljast ja rooman teki alla. Tekk lõhnab, aga ei ärata minus erilisi tundeid. Ma vähkren laenatud linade vahel, mul on vaheldumisi kas külm või higistan, ei saa välistada, et haav on põletikus ja mul on palavik, siin poleks enam midagi imestada. Ma ei lase end sellel siiski sügava enesehaletsuseni viia.

Igatsen ikka veel isa järgi. Tegelikult ei ole ma kodust veel ära kolinud ja helesinised voodiriided purjepaatidega ilmuvad iseenesest silme ette. Huvitav, mis isal söögiks on? Nende mõtete mõlgutamise ajal võivad tal just täpselt kartulid muliseses keeda, ja siis kui enam aurusest aknast välja ei näe, laseb ta kalatükkidel tasakesi potti kukkuda. Kuigi ma ei igatse otseselt isa söögitegemise katsetusi pärast ema surma, siis millegipärast seostub isa lähedalolu alati söögiaegadega. Mulle poleks praegu vähimatki keedetud soolakala kartulite ja võiga söömise vastu. Kui ma väike olin, oli isa see, kes minu jaoks kala ära puhastas, luud välja korjas, võid sekka pani ja siis kartulitega segamini tampis. Mina jälgisin, kuidas ta kollakasvalge künkakese valmis tegi; sööki ei tohtinud üle kogu taldriku laiali hajutada, siis ei püsinud see soojana. Teinekord võttis märkimisväärselt kaua aega, et kõik vulkaanimäe küljed tasaseks siluda, et issi

nõelterava noaga see ebatasasus ja avar loodus vallutada. Söön ainult kaks ampsu, siis juba ongi kõht täis ja mul on vaja midagi muud tegema minna. Isa tõstab mu kannatlikult taburetile tagasi ja jätkab kalaga minu söötmist. Aga kus on mu vend, miks teda laua ääres pole? Ahjaa, on ikka, ta istub õigupoolest liikumatult mu vastas ja sööb vastuvaidlemata kõik taldrikule tõstetu ära. Ta ei tee ühtegi märkust, ta ei ole küsiv ega uudishimulik nagu mina, ta ei lipsa laua alla, et uurida, mida kõike maailma pealispinna all leiduda võib.

- Üks amps isa eest.

Üksteist

Kuigi korter on kõige ülemisel korrusel ja aken kinni, on linnamelu mulle voodiotsani kosta, autode tuututamised, hõiked ja karjed tunduvad olevat väga lähedal. Lühikese ajaga läheb pimedaks, taevas tõmbub kella kuue paiku siniseks ja seejärel laotub pimedus linna üle.

Aken on kitsa siseõue poole ja voodist on otsevaade tuledes naaberkorterisse, kardinateta kööki ja söögituppa, pakun välja, et kõik see on mu voodist nelja meetri kaugusel. See on midagi sarnast nagu fassaadiga eemaldatud nukumajja sisse vaadata ning uurida näidiseksemplari pereelust. Nüüd on see juba kolmas kord ühe tunni jooksul, mil mu naabrinaine teiselpool siseõue üksnes pesuväel nähtavale ilmub, ma vaatan, kuidas ta kahele leivaviilule võid määrab ja nendele võileivamaterjali peale laob. Teda nagu ei huvitakski kardinat puudumine ja ühe või kaks korda vaatab ta otse minu suunas, aluspesu on lillakaspunane ja ühes käes hoiab ta võileiba. Siis kaob ta mõneks hetkeks vaateväljast ja kui ta tagasi tuleb, on tal seelik seljas ning temaga koos köögis on meesterahvas, kes poekottidest asju välja võtab. Tüdruk võib umbes minuvanune olla ja ma vahetaksin hetkegi mõtlemata tema kallimaga kohad. Kui mul kõhuhaav imekähku taastuks, oleksin ma avatud võimalustele teda paremini tundma õppida, kui seesugune olukord tekiks. Ma ei kujuta küll ette, et selline võimalus tekkida võiks. Igatahes lavastan mõttes meie võimaliku tutvuse. Mul võib näiteks mune tarvis minna, kuna mune oskan ma praadida, ja seetõttu peaksin tema uksele minema koputama. Selleks peaksin ma muidugi oma majas kuus korrust alla ja välja tänavale minema, mööda kõndima poest, kus mune müüakse, ja tema maja välisuksest sisse minema. Kuna mul ei ole oma

naabrinaise sissekäigu võtit, peaksin kinni haarama võimalusest kahtlustäramata mõne naabriga sisse lipsata ja seejärel kuus korrust üles kõndima, et siis tema korteri uksele koputada saaksin. Loon mõttes veel mõned lähenemiskatsed.

Kõige lihtsam oleks muidugimõista all pagariäris kohtuda. -Tule, ütleb ta siis ja võtab mul käest ja tirib üle sillutatud sisehoovi. Lähme üles minu juurde. Peale seda kui ta oleks sõrmed läbi mu juuste libistanud nagu ennist oma kallimal, ei oleks ma kindel, kas mul oleks talle midagi vastu öelda. Juurdlen seepärast, kas minu kogemused kuue naisega on minuvanuse mehe kohta palju või vähe, keskmiselt palju, loomulikult palju või ebaloomulikult vähe?

Teen akna lahti ja söögilõhn ajab mind näljatundest hulluks. Mulle tuleb pähe uurida, kas köögis on midagi süüa ja vaatan kahte kappi. Lühidal vaatlusel selgub, et on näkileiba ja spargli pakisuppi. Toon seljakotist rabarberimoosi ja seni kuni supp keeb, süön kolm viilu näkileiba moosiga. Mulle tundub uskumatuna, kui palju mu sõbrannal köögitarvikuid on, tundub nagu tal oleks igat asja neli tükki. Siis teen ma nõudekapi lahti ja otsin joogianumat. Tassid on lillelised, kuldse äärega, kardan, et pillan uhke serviisitassi maha ja sobran ettevaatlikult kapipõhjas kuni leian vee joomiseks plasttopsi.

Missugune minu tuleviku kodu olla võiks? Kodu on kahe inimese kokkumäng, oleks ema öelnud; ainus, mis minu arust kindlapeale puududa ei tohi, on taimed, ma näen end siiski pigem väljas aias, kui et toas sees maja kallal kõpitsemisega ametis olevat. Ma ei ole nagu mu isa, kes on sündinud abikaasa, ta ei lähe ilma lipsuta garaažigi ja ristpeaga kruvikeeraja ning näpitsad on tal alati kusagil lähedal. Ma ei ole see kuldsete kätega mees nagu mehed sellisest perest, kus mitme peale kõike teha osatakse; kõnniteed laduda, elektrit vedada, köögikappidele ukse valmistada, treppi laduda, kanalisatsioonummistusest jagu saada ja aknaid vahetada, sepavasaraaga kahekordset klaasi purustada; kõike, mida üks mees oskama peab. Ma saaksin tõenäoliselt mõnegagi või isegi kõigiga neist asjust hakkama, aga mulle ei pakuks see kunagi lõbu. Ma võiksin vabalt riuleid seina panna, aga riulite panemisest ei saaks kunagi hobi, ma ei viidaks oma õhtuid ja nädalavahetusi millegi seesugusega. Ma ei näe ennast seksioonikappi kokku kruvimas samal ajal kui mu elektrikust isa elektrit veab; võimalik, et mul oleks põrandapanijast äi ja siis nad arutaksid omavahel asju, äiad, mõlema kohvilähker minu seksioonkapil. Või mis veel hullem, kui ainult meie isaga kahekesi oleks ja ta õpetaks mulle töid justkui õpipoisile. Mida rohkem ma mõtlen sellele oma kodu loomise

võimalusele, seda paremini näen, kui halvasti ma sellega hakkama saaksin. Hoopistükkis teine lugu on aga aiaga, ma võiksin õhtud ja ööd üksinda aias veeta.

Kui ma parasjagu sparglisupiga ühele poole saamas olen, helistab isa. Ta tahab teada, kas ma olen söönud ja saan kinnitada, et nii on. Siis tahab ta teada, mis söögiks oli olnud ja ma ütlen talle, et pärast pimesooleoperatsiooni on soovitatav kerget toitu süüa, nii et söögiks oli sparglisupp. Isa aga räägib, et ta on Bogga juurde lambalihasupile palutud. Siis küsib ta Thorgunnuri järele ja ma ütlen talle, et Thorgunnur on hetkeks just korraks välja läinud. Veel tahab ta teada, kas ma olen taastumas ja ma ütlen, et mul on tükk maad parem. Seejärel küsib ta, kas alati ei lähe mitte samal ajal pimedaks.

- Jaa, kella kuue paiku.
- Kuidas ilm on? küsib ta.
- Sama mis hommikul, pilves ja mahe, täitsa kevadilm.
- Kuidas sinu juures elektriga lood on?
- Mis mõttes? Tuled igaljuhul põlevad, ütlen ma.

Ma ei tea elektrisse puutuvast mitte kui midagi. Isa üritas mulle juhtme pistikuotsa vahetamist õpetada, see oli minu sünnipäevahommikul, kui ma üheksa-aastaseks sain, ja ma mäletan, kuidas ta minu huvipuuduse üle imestunud oli. Talle mõjus see justkui nii, nagu oleksin öelnud, et ma ei tahagi meheks saada. Kui ta minult elektri kohta küsib, on mul selline tunne, et ta mõõdaks selle abil minu mehelikkust.

- Mulle ei ole kunagi pimedus meeldinud, Lobbi, ütleb elektrik enne, kui ta mulle head ööd soovib.

Kui ma olen isale head aega öelnud ja palunud Joosepiti tervitada, panen selga isa ja venna antud pidžaama ja viskan jälle tüdrukute voodilinate vahele pikali. Nii varrukad kui ka püksisääred on liiga lühikesed. Sellest ajast saati kui mind lahti löigati, mõtlen märkimisväärselt rohkem inimkehale kui enne, nii iseenda kui teiste omale. Teiste kehade all mõtlen ma eeskätt naiste kehasid, aga samas märkan ma ka meeste kehasid. Seetõttu juurdlen selle üle, et kas neli päeva tagasi tehtud tuimastusel võib selline mõju olla, et teadvus kehast on suurenenud. Mu kõht on ikka veel hell, ja lisaks olen ma teki all hirmus üksik. Ainus, mida ma teha saan, on iseennast puudutada, kontrollida oma keha ja tunda, et olen elus. Alustan sellest, et tunnetan tema üksikuid osi, justkui endale tõestamiseks, et need on osa minust. Kuigi olen ilmselgelt üksilduse eest süüdi

mõistetud samal ajal, kui olen taastumas pimesooleoperatsioonist, tunnen siiski käegakatsutavalt seda, et olen mees. Ma ei saa magada ja mõte läheb uitama. Juurdlen isegi selle üle, kas oleksin pidanud pruunisilmselt medõelt telefoninumbrit küsima, sellelt, kes istikute eest hoolitses ja mul esimesel õhtul magama minna aitas, sellelt liblikaklambriga naiselt. Või tolle teise numbrit, selle, kes mul duši alla minna aitas ja pärastpoole sidemed ära vahetas.

Kaksteist

Järgmisel hommikul on taevas eriskummaline pilv, kujult lastemütsi moodi, pitsist nokaga. Peale seda, kui olen üle elanud surma ja ülestõusmise, olen omadega peaaegu korras ja kui ma õrnalt õmblustele vajutan, on valu peaaegu olematu. Iseeneslikult juhtub see, et uue päeva saabudes mõtleb inimene teistmoodi.

- Vaja on ainult und ja aega, oleks ema öelnud.

Ma ei saa öelda, et ma igatseks koju, et mind midagi koju kutsuks. Võib ehk olla, et kahekümne kahe aasta vanusest mehest on ebatavaline elus olemisest nii palju rõõmu tunda, aga minu arust on küll ja veel põhjust pidutseda peale eelnevate päevade läbielatut. Ükski päev pole tavaline kuni inimene veel elus on, kuni inimese päevad pole loetud. Taimed näivad end aknalaual samuti hästi tundvat, kujunemas on imekitsad, valged, peaaegu märkamatud juureniidikesed. Otsustan riidesse panna ja seejärel välja omale süüa ostma minna.

Just siis kui ma leiva ja suitsuvorstiga tagasi tuppa olen jõudnud, heliseb telefon. Isa helistab. Ta küsib, kuidas mul on ja kas ma olen juba hommikust söönud. Siis küsib ta uuesti Thorgunnuri ja ilma järele. Räägin talle eriskummalisest pilvekujust ja ta ütleb, et tuul on ikka veel põhjast; kõle tuul ja tihedad sünged pilved. Siis ütleb ta:

- Usu või ära usu, aga sinu keskkooli lõpupilt kukkus mu öökapilt maha ja selle klaas läks katki.

- Minust ei tehtud mitte ühtegi lõpupilti. Ma ei kandnud kooli lõpetamisel isegi lõpumütsi. Küll aga tegi ema minust aias pilti sel päeval kui koolilõpetamine toimus, ema oli terane. Seejärel tegi ta pildi minust ja Joosepist koos, Joosep hoidis mul käest kinni nagu ta harjunud oli, ma olin temast peajagu pikem. Viimaks tegi Joosep minust ja emast tuliliilia peenra kõrval pilti, me mõlemad oleme sellel naerulsui. Ma ei tea, kas

kuulmine hakkab halvaks jääma või otsustab ta valikuliselt osa minu juttu kõrvust mööda lasta.

- Ma olin pilti just mujale liigutamas, kui see põrandale kukkus. Thröstur raamimiskojust paneb selle nüüd uude raami, veidi suuremasse kui see enne oli. Ta oli minuga päris ühel nõul, et pilt kannatab suuremat papitükki, valged ääred on siis hoopis valge mütsi asemel.

- Ma ei viitsi isaga rohkem rääkida.

- Ma valisin mahagonist raami.

- Olgu isa, räägime hiljem uuesti.

- Kas oled mahagoniga rahul, Dabbi?

- Jah, täielikult rahul.

Seniks kuni õmblused välja võetakse, olen ma vaba ja seepärast saan voodis lamada ja lugeda. Ma loen terve päeva. Õhtupoole toon seljakotist aiaraamatu ja lehitsen kiiresti esimesed muru, põhilise aiapidaja peavalu valmistaja, kohta käivad peatükid läbi, seejärel dekoratiivtaimede osa, enne kui süvenen pikemalt puude kujunditeks pügamise peatükki. Sealt edasi vaatan üle huvitava peatüki taimede pookimisest, teavet taimede pookimisest tuleb üldjuhul nagu tikutulega taga otsida.

Ausalt öeldes ei tea ma, mis mind seal aias ees on ootamas, kirjas ei seisnud mitte kui midagi aiatööst endast. Kuiigi tahaksin kõige meelsamini roosidele endile pühenduda, olen ka valmis põõsaid pügama ja muru niitma nii kaua kui avaneb võimalus istikud mulda istutada. Samas tundus mulle kummaline, miks minuga kirjuvahetust pidanud kloostripreester peaks küsima, mis mu kinganumber on.

Loen parasjagu taimede geneetilisesest muundamisest kui võti lukuauku pistetakse ja mu sõbranna ukse lukust lahti keerab. Ma olen teki all.

- Siin on nagu jääkambris, ütleb ta ilma pikema jututa, kas sa ei pannud radiaatorit sisse?

- Ma ei leidnud regulaatorit.

- Juhe tuleb lihtsalt seinale panna ja radikas sisse lülitada, ütleb ta ja võtab punase barreti peast, kerib salli kaela ümbert ja võtab roheline seemisjaki seljast. Seejärel riietub mu lapsepõlvesõbranna end peaaegu täiesti lahti, jättes jalga vaid aluspüksid ja selga roosa särgi, tõstab teki üles ja küsib:

- Kas ruumi on?